

Okul ve Aile

A. Esra İŞMEN GAZIOĐLU

Ayşe Esra İşmen Gaziöđlü

Okul ve Aile

Proje

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü

Proje İzleme ve Değerlendirme Grubu

Fatma Özdoğan, Fethullah Haksöyler, İbrahim Biçici, Mustafa Turğut, Rahime Beder Şen, Semra Demirkan

Copyright

©2011, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının izni olmaksızın tamamı veya herhangi bir bölümü herhangi bir biçimde veya yöntemde, elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt olarak çoğaltılamaz, yayınlanamaz.

Proje Yürütücüsü

EDAM (Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi)

Proje Yönetmeni

Alpaslan Durmuş

Proje Koordinatörü

Murat Şentürk

Editör

Hatice Işılak Durmuş

Editör Yardımcısı

Aynur Erdoğan

Danışman

Halil Ekşi, Mustafa Otrar

Araştırma Asistanı

Merve Akkuş, Muaz Yanılmaz

Görsel Yönetmen

Nevzat Anaran

Grafik Uygulama

Ahmet Karataş, Nevzat Anaran

Kapak Fotoğrafı

© Podfoto - Fotolia.com

Fotoğraf

Fotolia, Getti Images, Halit Ömer Camcı

Çizgi

Getti Images, Hasan Aycın, Yahya Alakay, Fotolia

Redaksiyon ve Düzelti

Esin İnan, Ülkü Dilşad Sunar

Yapım ve Baskı Öncesi Hazırlık

EDAM Eğitim Danışmanlığı ve Araştırmaları Merkezi, Ferah Mah. Ferah Cad. Bulduk Sok. No: 1, 34692, Üsküdar, İstanbul
Tel/Faks: (+90 216) 481 30 23
edam@edam.com.tr - www.edam.com.tr

ISBN:

978-605-4628-31-5

İkinci baskı, İstanbul, 2012

AEP Uygulama ve Yayınlaştırma Projesi - 2012 kapsamında 30 çeşit ve toplamda 41.500 adet kitap basılmıştır.

Baskı

Nakış Ofset, Litros Yolu, 2. Matbaacılar Sitesi, 2 ND 3 Topkapı / İstanbul
Tel: (+90 212) 613 8737

İletişim

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı
Adres: Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177.
Sokak No: 10/A Çankaya / ANKARA
Tel : +90 (312) 705 55 00
Fax: (312) 705 55 99
www.aile.gov.tr

Dikkat!

Bu bölümde konu ile ilgili özellikle dikkat edilmesi gereken hususlar vurgulanmaktadır.

Atalarımız Ne Demiş?

Bu bölümde metni destekleyen ve konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayan atasözleri ve özlü sözler yer almaktadır.

Git, Araştır! Git, Başvur!

Bu bölümde ana metinde anlatılan konunun farklı bir yönünün ele alındığı ya da daha ayrıntılı bilgilerin edinilebileceği farklı kaynaklara işaret edilmekte; ayrıca konu ile ilgili başvurulabilecek bazı kurum ve kuruluşlar tanıtılmaktadır.

Biliyor muydunuz?

Bu bölümde ana metin ile bağlantılı ilgi çekici bilgiler ve ayrıntılar sunulmaktadır.

Sözlük

Bu bölümde metin içinde geçen ve anlaşılmasında zorluk çekilebilecek bazı kelime ve ifadelerin anlamları verilmektedir.

Bu kitap, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu'nun 30/12/2011 tarih ve 269 sayılı kararı ile tavsiye edilen Aile Eğitim Programı (AEP) müfredatına uygun olarak hazırlanmıştır.

içindekiler

- 4 Sunuş
- 6 Okul Aile ilişkileri
- 16 Evde Öğrenme
- 26 Evde Kitap Okuma
- 36 Okul Problemleri
- 48 Günlük Aktivitelerle Öğrenme

SUNUŞ

Sahip olduğumuz medeniyet mirası içinde aile kurumu öncü ve belirleyici bir değere sahiptir. Bu yapının daha yakından ele alınması, çözüm çabalarına yeni bir ufuk kazandıracaktır. Aile içinde tesis etmeye çalıştığımız karşılıklı hak ve sorumluluklar açısından, zengin bir kültürel mirasa sahibiz. Evrensel bir kurum olan aile, yapısal özellikleri, geçirdiği değişim evreleri, karşılaştığı sorunlar bakımından temel bir çözüm ünitesidir.

Toplumda en küçük ölçekli yaşam ünitesi olarak kabul ettiğimiz ailenin, fonksiyonlarını icra edememesi ülkeler için ağır sorun tablosunun habercisidir. Sağlıklı aile yapısı yalnız kendi üyeleri için değil, çevresi ve toplumu için de bir denge ve güven unsurudur. Bugün yaşadığımız ağır sorun tablosunun altında sorun çözme kabiliyetini kaybetmekte olan aile gerçeği vardır. Güçlü ve sağlıklı aile demek, varlığı ile gurur duyduğumuz çocuk nüfusun ve genç nesillerin huzur ve güven ortamında yetişmesi demektir. Fonksiyonlarını sürdüren aile, çocuğuna, gencine, kadınına, engellisine, yaşlısına sağlıklı bir ortamı sağlayan ailedir.

“Eğitim ailede başlar.” ilkesinden hareketle hazırlanan Aile Eğitim Programı, bilgi çağının gereklerine uygun olarak ailelerin yaşam kalitesini arttırmaya dönük önemli bir adımdır. Koruyucu ve önleyici bir sosyal politika hedefi olarak önem kazanan Aile Eğitim Programı, bilimsel bilgi desteği ile aile mutluluğunu arttırmaya dönük bir hizmet hamlesi olarak görülmelidir.

Yakın bir döneme kadar gelenekle taşınan bilgi ve deneyimler genç kuşakların aileye ilişkin bir bakış kazanması için yeterli görülmekteydi. Günümüzde artan bilgi ve iletişim imkânları eğitim ve öğretimde daha fazla seçenek sunmaktadır. Aile Eğitim Programı, yetişkinlerin gündelik hayata ilişkin hemen her türlü so-

ricularına cevap vermektedir. Program, sahip olduğu dinamik yapısı ile kendini yenileyerek ihtiyaçlara cevap verecektir.

Aile Eğitim Programı, program geliştirme ilkelerine bağlı kalınarak özgün bir süreçte geliştirilmiştir. Ülkemizde kendine özgü toplumsal ve kültürel şartları dikkate alınarak hazırlanan Aile Eğitim Programı, bu alandaki kurumsal birikimi esas almaktadır. Programın hazırlanmasında alanında uzman ve yetkin akademisyenlerin tecrübelerinden ve birikimlerinden yararlanılmıştır.

Hazırlık çalışmaları sürecinde aile eğitimiyle doğrudan veya dolaylı bir biçimde ilişkide olan kamu kurum ve kuruluşlarının, özel sektör temsilcilerinin ve sivil toplum kuruluşlarının tecrübelerinin yanında ailelerin ihtiyaç, beklenti ve talepleri de aynı şekilde belirleyici olmuştur.

Aile Eğitim Programı'nın geniş toplum kesimlerine ulaşması ve yaşam kalitemizi arttırması, hazırlık sürecinde olduğu gibi uygulama sürecinde de alanında yetişmiş; ailenin önemine, değerine inanan eğitimcilerin ve uzmanların gayretiyle mümkündür.

Programın hazırlık ve uygulama sürecinde rol alan akademisyen, uzman ve eğitimcilerimize yürekten teşekkür ediyorum.

Fatma ŞAHİN

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı

A İ L E E Ğ İ T İ M İ V E İ L E T İ Ő İ M İ.....

ünite 1

Okul ve Aile ilişkileri

Okul ve öğretmen seçimi çocuğun eğitiminde kilit noktasıdır. Sonraki süreçte okul-aile iş birliği, çocuğun okula daha fazla uyum göstermesinde ve daha başarılı olmasında önemli katkılar sağlar.

Bu bölümde;

- okul ve öğretmen seçimi,
- çocuğun okula başlaması ve uyum sağlaması,
- okul-aile iş birliği

süreçlerinde anne babanın dikkat etmesi gereken hususlar ele alınmaktadır.

Okul ve Aile ilişkileri

Dört Adımda Okul Seçimi

1. Hem çocuğu hem aileyi göz önünde bulundurmak: Okul seçiminde hem çocuğun ihtiyaçları hem de ailenin beklentileri ve imkânları göz önünde bulundurulmalıdır. Okul ile ilgili beklentiler gözden geçirilerek işe başlanabilir. Bu çerçevede gözden geçirilmesi gereken konular şunlardır:

- Çocuk “yapılanmış ortamlara” (işlerin yapılış sırasının önceden başkaları tarafından belirlendiği, yapılacak işlerin net ve tanımlı olduğu ortamlar) mı ihtiyaç duyuyor?
- Çocuk daha az yapılanmış ortamlara (yapılacak işlerin tanımlandığı ancak nasıl ve ne şekilde yapılacağını kendisine bırakan daha esnek ve özgün üretime izin verebilen ortamlar) mı ihtiyaç duyuyor?
- Çocuk fazladan ilgiye ihtiyaç duyuyor mu?
- Çocuk bir görevi tamamlamak için fazladan yardım ya da zamana ihtiyaç duyuyor mu?

- Çocuğun özel öğrenme ihtiyaçları (üstün zekâ, öğrenme güçlüğü vb.) var mı?
- Çocuk grupla öğrenme deneyimlerine açık mı?
- Çocuk tek başına çalışabiliyor mu?
- Ailenin okul ve eğitim ile ilgili genel beklenti ve değerleri nelerdir?
- Aile bütçesinin ne kadarlık bir kısmı okul için ayrılabilir?
- Aile bütçesinin ne kadarlık bir kısmı çocuğun okul dışı faaliyetleri için ayrılabilir? (Spor, sanat faaliyetleri vb.)

2. *Okul hakkında bilgi toplamak:* Çocuğu hangi okula göndereceğini belirlemek bir karar verme sürecidir. Sağlıklı karar vermenin en temel koşullarından birisi, seçenekler hakkında doğru bilgilere sahip olmaktır. İlköğretime başlayacak çocuk için ilk yapılması gereken; Millî Eğitim Bakanlığının coğrafi konuma göre tayin ettiği okul listesinde çocuk için belirlenen okulun hangisi olduğunu öğrenmektir. Bundan sonra okulla ilgili bilgi toplanmalıdır.

- Okulun eve uzaklığı aile için kabul edilebilir düzeyde mi?
- Okulun eğitim kadrosu nasıl? Öğretmenlerin çocuklara yönelik yaklaşım biçimleri neler? Yüksek beklentileri var mı?
- Okuldaki öğretmenler ve öğrenciler mutlu görünüyor mu?
- Öğrenciler ile öğretmenler arasında yakın bir ilişki var mı?
- Çocuklar nasıl öğrenileceğini öğreniyorlar mı?
- Okulun fiziksel koşulları ne durumda? Oyun sahası var mı? Tuvaletleri sağlık koşullarına uygun mu? Kütüphane geniş mi?
- Okulda ne tür sosyal faaliyetler yapılıyor? Okulda spor ve sanat faaliyetleri var mı?
- Okulda kütüphane görevlisi, müzik ya da bilgisayar öğretmeni gibi özel görevleri olan kişiler var mı?
- Sınıfların fiziksel büyüklüğü ne kadar ve sınıflarda kaç öğrenci var?
- Sınıflar çocukların içinde bulunmaktan hoşlanabilecekleri yerler mi?

Okula başlama ve okula uyum sağlama hakkında daha fazla bilgi için bk. AEP Hayatın İlk Çeyreği (0-18 Yaş Gelişimi) kitabı, Bebeklikten Çocukluğa Doğru: 2-6 Yaş ve Son Çocukluk Çağı: 6-11 Yaş bölümleri.

- Çocuklar sınıfta hangi amaçlara göre gruplara ayrılıyorlar?
- Okul, öğrencilerin bireysel farklılıklarına yönelik imkânlar sağlıyor mu?
- Anne baba ile okulun iş birliği için belirlenmiş bir plan var mı? Okul, aileyle nasıl temas kuruyor?
- Okulun ailelerden beklentileri neler? (Maddi beklentiler, evde sunulacak öğrenme ortamları, ev ödevine yapılacak katkılar vb.)
- Okulda psikolojik danışman var mı?
- Okulun disiplin anlayışı ailenin disiplin anlayışıyla tutarlı mı?
- Okulda yaygın disiplin problemleri var mı? Varsa neler?
- Diğer öğrencilerin genel eğitim düzeyleri nasıl? Ailesel özellikleri neler?
- Okul güvenli bir yerde mi?
- Servis kullanılacaksa servis ücreti ne kadar? Ödemeler nasıl yapılıyor?

Bu sorular için alınan cevaplar tatmin edici ise süreç devam edebilir. Ancak aile aldığı cevaplardan memnun değilse ve ekonomik koşulları yeterli ise özel okulları da kapsayan daha geniş bir yelpaze içinde bu sorulara cevap arayıp seçim yapabilir. Ekonomik koşullar yeterli olmadığında bazı burs imkânları için özel okullarla temas kurulup bursluluk sınavlarıyla ilgili bilgi toplanabilir.

3. *Okulları ziyaret ve gözlem:* Çocuk okula başlamadan bir yıl önce ve mümkünse eğitim öğretim hizmetleri sürerken okula düzenlenecek bir ziyaret, oldukça fazla bilgi verebilir. Eğer mümkünse müdürden alınabilecek bir randevu, okulla ilgili olarak anne babayı neyin beklediği konusunda detaylı bilgi sunabilir.

Çocuğu okul seçme sürecine dâhil etmek önemlidir. Çocuğun okulla ilgili duygularını ifade etmesine imkân sağlanmalıdır. Böylece hem anne baba hem de çocuk için olumlu bir başlangıç yapılmış olur.

4. *Okula başvurmak:* Önceki adımlardan geçilip okul konusunda karar verildikten sonra aşağıdaki soruların cevapları öğrenilip kayıt işlemlerine geçilebilir.

- Başvuru tarihleri nelerdir?
- Başvuru süreci nasıl işlemektedir?
- Başvuru için gerekli belgeler nelerdir?

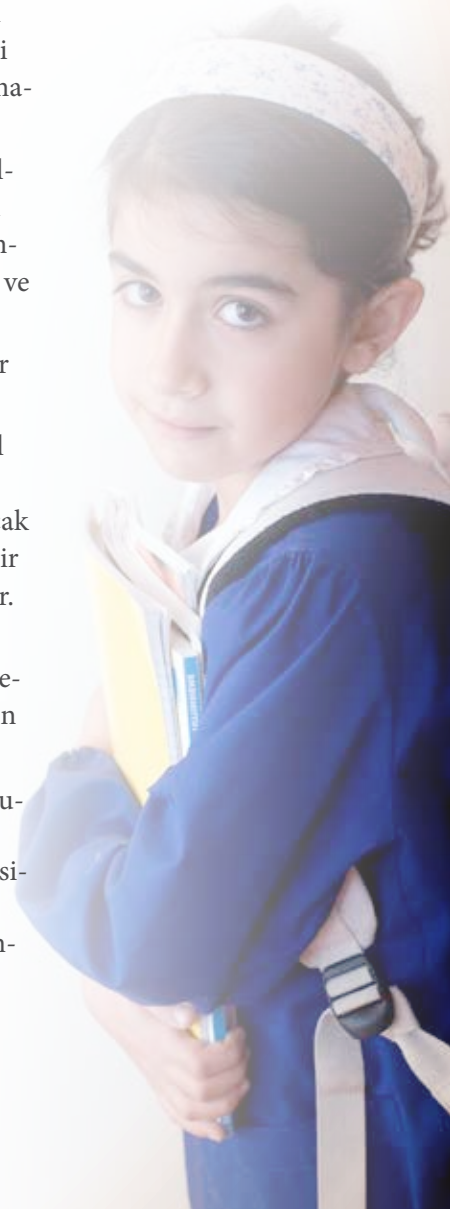
Bir Kaynak Olarak Okul-Aile İş Birliği

Anne babanın yapması gereken, çocuğu okula karnı doymuş ve dinlenmiş şekilde göndermekten ibaret değildir. Anne babalar çocuklarının okula çalışma ve öğrenme için olumlu tutumlarla güdülenmiş şekilde gitmelerini de sağlamalıdır. Bunun için anne baba şunları yapabilir:

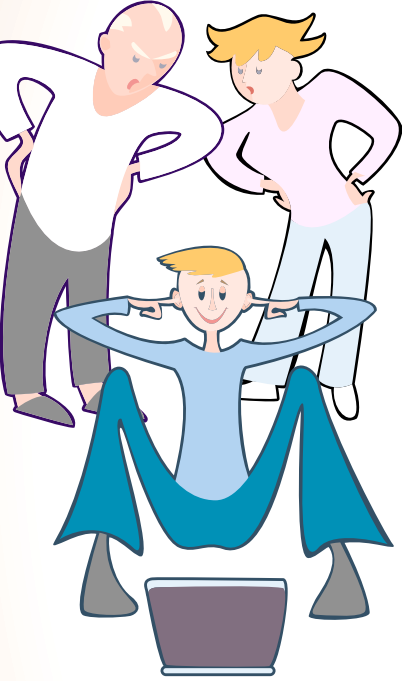
- Eğitime verilen değer ve okulun çocuk için ne denli önemli olduğu hakkında düşünmekle işe başlanabilir. Okula gönüllü olarak zaman ayırmak ve okul aktivitelerine katılmak bunun en önemli göstergesi olacaktır. Anne babaların okul faaliyetlerine katılmaları, çocuğun okuldaki başarı ve uyumunu artırır.
- Çocuklar için gerçekçi ve yüksek standartlar koyulmalıdır. Çocukla ilgili olumlu beklentiler çocuğun güvenini ve öğrenme isteğini artırır. Çocuğun kendine güven duyması, daha fazla çaba göstermesini ve kendini öğrenmeye adanmasını kolaylaştırır.
- Çocuğun okul ve öğrenme için gösterdiği çaba, zor görevler için gösterdiği gayret; teşvik edilmelidir.
- Okul sonrasında; okulda ne öğrendiği ile ilgili özel ve “evet”, “hayır” tarzında cevap verilemeyecek, çocuğun ayrıntılı şekilde cevap vermesini sağlayacak nitelikte sorular sorulmalıdır. Ancak bu, anlamlı bir diyalog olmalı, her iki taraf için de keyif vermelidir.

Aile okul iş birliğinin bir boyutu da evde olumlu bir öğrenme ortamı oluşturmak ve okuldaki öğrenme deneyimlerini pekiştirecek faaliyetler sunmaktır. Bunun için ise anne baba şunları yapabilir:

- Çocuğun çalışması için uygun fiziksel ortam oluşturulmalıdır.
- Çocuğun bir düzen içinde çalışabilmesi için kendisine program yapması sağlanmalıdır.
- Çocuğun ekran (televizyon, bilgisayar vb.) karşısında geçirdiği zamana sınır koyulmalıdır.
- Çocukla birlikte kitap, dergi vb. okunmalıdır.
- Becerilerini geliştirebilmesi için çocuğa fırsatlar sunulmalıdır.

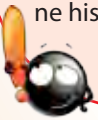

Okulla İş Birliği için Evde Yapılabilecekler

- Net kurallar koymak, kurallar konusunda tutarlı ve istikrarlı olmak
- Çocuğu davranışlarının sonuçlarından korumamak (can güvenliğini tehdit edenler dışında)
- İyi model olmak (çocuğa ne yapması söyleniyorsa anne babanın da öyle davranması)
- Planlı programlı olmak ve çocuğun bunu görmesini sağlamak
- Günlük rutinlerde değişiklik olacaksa bunu çocuğa önceden haber vermek
- Çocukla ilgili gerçekçi beklentiler içinde olmak
- Çocukla konuşmak ve onu dinlemek için zaman ayırmak
- Hem çabanın hem de sonuçların farkında olmak ve bunlarla ilgili geri bildirim vermek (çabayı teşvik eden ve olası sonuçlarına dikkat çeken konuşmalar yapmak)
- Çocuğun sergilemesi istenen davranışları ödüllendirmek
- Problemleri aile olarak birlikte çözmek
- Ekran karşısında geçen zamana sınır koymak
- Çocuğa evde nasıl yardımcı olunabileceği ile ilgili olarak öğretmenden bilgi almak ve bunları uygulamak
- Çocuğun okul çalışmalarına aşina olmak (Akşamları rutin paylaşma saatleri oluşturulabilir. Öğretmenle program ve beklentiler hakkında konuşulabilir. Okuldaki çalışmalar hakkında öğretmenden bilgi alınabilir. Konu ve temalar evde pekiştirilebilir.)
- Çocuğun fikrini sormak ve fikirlerine saygı göstermek
- Çocuğun bakış açısı ve mizah duygusu geliştirmesine yardım etmek
- Çocukla ilgili olaylarda sabırlı olabilmek
- Çocukla birlikte eğlenmek
- Çocuğun faaliyet ve projelerine ilgi göstermek (Çocuğa gün boyunca ne tür faaliyetlerde bulunduğu, neleri başardığı sorulabilir. Çocuğun faaliyet dosyaları her gün kontrol edilebilir.)

Anne babalar çocuğun hayatında nelerin olup bittiğini ve çocuğun bunlar hakkında ne hissettiğini bilmelidirler.

Okulla İş Birliği için Okulda Yapılabilecekler

- Çocuğun sınıfını ziyaret etmek
- Çocuğun sınıfta nasıl öğrendiğini ve arkadaşlarıyla ilişkilerini gözlemlemek
- Okulda gönüllü çalışmalar yapmak (Örneğin gezilerde refakatçi olmak, okul aile birliğinde görev almak, okul dergisinin hazırlıklarında görev almak, okuldaki faaliyetlerde yiyecek hazırlamak, çeşitli derslerle ilgili olarak öğrencilere özel etütlerde yardımcı olmak, gösterilerde kostüm hazırlamak vb. Ayrıca tüm bu faaliyetler, bu faaliyetlerin uygulanmadığı okullarda gönüllü ebeveynler tarafından teklif de edilebilir.)
- Okulda düzenlenen faaliyetlere katılmak
- Veli toplantılarına ve okul konferanslarına katılmak
- Diğer anne babalarla iletişim ağı oluşturmak

Bütün bunlar anne babanın çocuk hakkında bilgi sahibi olmasını kolaylaştırır.

Okul Etkinlikleri ve Ebeveynler

Anne baba ve öğretmenin birlikte zaman geçirmeleri, birbirlerinden çocukla ilgili pek çok şeyi öğrenmelerini sağlar. Okulda düzenlenen etkinlikler böylesi bir bilgi alışverişi için zemin hazırlar. Anne babalar çocuklarının ilgi alanları ve öğrenme davranışlarını etkileyebilecek ev içi koşullar hakkında öğretmene bilgi verebilirler. Öğretmenler ise okul içi kuralları, ev ödevleriyle ilgili olarak anne babalardan beklentilerini, öğrencilerin nasıl değerlendirildiklerini paylaşabilirler.

Anne ve babaların okul ile temasa geçtiklerinde aşağıdaki soruları sormaları oldukça yararlı bilgiler sağlayacaktır:

- Çocuğumun güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?
- Çocuğum öğretmenin ve okulun beklentilerini karşılıyor mu? Potansiyelini kullanabiliyor mu?
- Çocuğumun sosyal gelişimi ve sosyal ilişkileri nasıl?
- Çocuğumun en çok geliştirilmesi gereken yönü nedir? Ben bu konuda ne yapabilirim?

Öğretmenler sınıf ortamını idare etmekle sorumlu iken anne babalar evde sınır koymaktan sorumludurlar. Özellikle küçük çocuklar sınırları ve kuralları belirli ortamlarda daha huzurlu ve mutlu olur, uygun davranışlar sergilerler. Sınırların açık ve anlaşılır olduğu, açıklama yapılarak konulduğu ailelerden gelen çocuklar, sınıf ortamındaki kurallara daha kolay uyum sağlarlar. Bu tür ailelerde anne baba çocukla güç savaşına girmeden kontrolü elinde tutar. Çocuğın seçimler yapmasına, aldığı kararların sonuçları ile baş başa kalmasına izin verilir. Böylece çocuk daha fazla iş birliği içine girer.

E T K İ N L İ K L E R

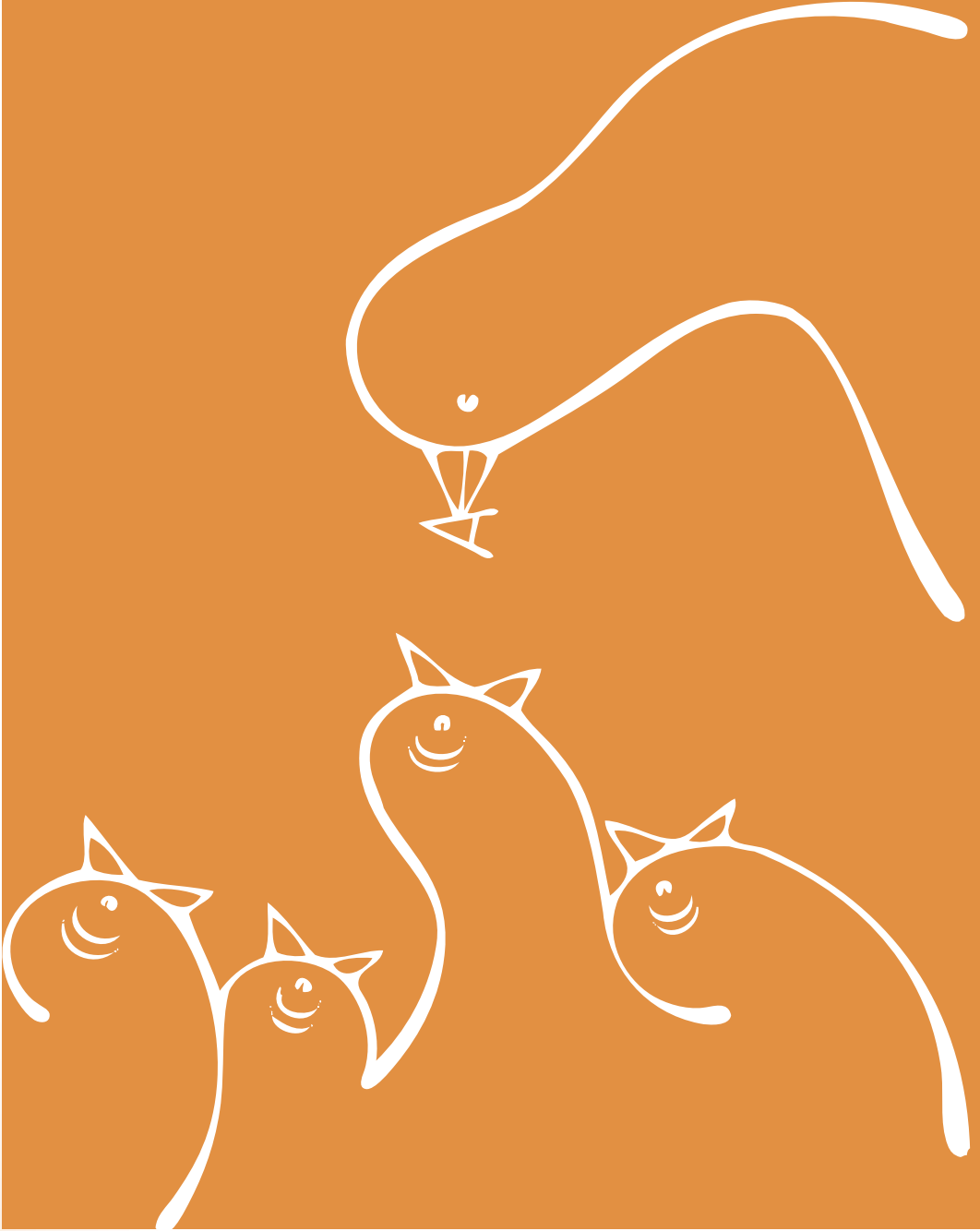

Okulu inceleyelim

Çocuğunuzu göndermeyi düşündüğünüz aday okula aşağıdaki maddelerin her biri için 10 üzerinden puan verin. Farklı okular için verdiğiniz toplam puanları karşılaştırarak hangi okulun uygun olduğunu değerlendirin

Değerlendirme Konusu	Puan		
	Anne	Baba	Çocuk
<i>Bireysel eğitim: Özel ihtiyaçları olan çocuklara uygun bir destek sağlanıyor mu?</i>			
<i>Disiplin anlayışı: Okulun disiplin anlayışı ailenin disiplin anlayışıyla tutarlı mı?</i>			
<i>Sınıf yapısı ve büyüklüğü: Sınıf yapısı ve büyüklüğü eğitim öğretim için elverişli mi?</i>			
<i>Öğrenci profili: Diğer öğrencilerin genel eğitim düzeyleri ve ailesel özellikleri çocuğunki ile uyumlu mu?</i>			
<i>Okulun fiziksel özellikleri: Oyun sahası var mı? Tuvaletleri sağlık koşullarına uygun mu? Kütüphane geniş mi? vb.</i>			
<i>Öğretmen yaklaşımları: Öğretmenlerin çocuklara yönelik yaklaşım biçimleri sağlıklı mı?</i>			
<i>Müfredat dışı faaliyetler: Okulda yapılan sosyal faaliyetler yeterli ve çocuğun ilgileriyle uyumlu mu?</i>			
<i>Ödevler: Okulun ev ödevleri ile ilgili beklentileri çocuğun ve ailenin yapabilirliklerine uygun mu?</i>			
<i>Okul-aile iş birliği: Anne baba ile okulun iş birliği için belirlenmiş bir plan var mı?</i>			
<i>Ücret: Okuldaki ücretli hizmetlerin (servis ücreti, özel okul ise okul ücreti vb.) tutarı aile bütçenize uygun mu?</i>			
Toplam Puan			

A İ L E E Ğ İ T İ M İ V E İ L E T İ Ő İ M İ.....

ünite 2

Evde Öğrenme

Günün yorgunluğu üzerine, anne babalar çocuklarıyla aralarında çekişmeye dönüşebilecek olan ödev yapma konusu ile ilgilenmek istemezler.

Bu bölümde;

- anne babaların çocuklarının ödevlerini onların yerine yapmadan onlara nasıl yol gösterebilecekleri,
- çocuğun derslerine karşı duyarsız olmakla, sürekli çocukla birlikte ders çalışmak gibi uç noktalar arasında yer alan ebeveynler ve çocuklar için verimli olabilecek yaklaşımlar

ele alınmaktadır.

Evde Öğrenme

Evde Olumlu Öğrenme Ortamı Oluşturmak

İstenilen her şeyi öğrenciye okulun tek başına kazandırması mümkün değildir. Okulda öğrenciye kazandırılanlar aileler tarafından da desteklenip pekiştirilmezse kısa zamanda kaybedilir. Bunun için anne babanın okulla iş birliğine girerek öğrencinin okulda hangi konuları öğrendiğini, neleri öğrenmesi gerektiğini, çocuğa hangi konularda nasıl yardımcı olabileceğini, çocuklarının eğitiminde üstlenebilecekleri rolleri öğrenmeleri gerekir.

Çocukların başarılarına katkıda bulunabilmek için öncelikle onlara öğrenebilecekleri ve öğrendiklerini pekiştirebilecekleri nitelikte bir çalışma ortamı sağlamak gerekir. Bu ortamın sağlanabilmesi için şunlar yapılabilir:

- Çocuğa çalışabileceği bir mekân hazırlamak
- Televizyon izleme ve bilgisayarla oynama saatlerine sınır getirmek
- Etkin bir zaman planlaması ve yönetimi konusunda çocuğa yardımcı olmak (Örneğin çocukla birlikte günlük ve haftalık çalışma planları yapıp planın uygulanıp uygulanmadığı izlenebilir. Ancak planın gerçekçi olmasına ve çocuğu kapasitesinin üzerinde zorlamamasına dikkat edilmelidir.)
- Ev ödevlerinin hazırlanmasında rehberlik yapmak (Ev ödevleri sayesinde öğrenciler hem öğrenme sürecinin aktif katılımcısı olur hem de öğrendiklerini pekiştirme imkânı elde ederler. Aile bu konuda çocuğuna, ödevlerini tam ve doğru olarak yapıp yapmadığını kontrol etmek, ihtiyaç duyduğu araç gereçleri ve ortamı sağlamak, araştırma yapmasını teşvik etmek vb. yollarla katkıda bulunabilir.)
- Okul etkinlikleri ile ilgili olarak çocuklarıyla konuşmak, tartışmak (Kısaca “evet” ya da “hayır” cevaplarıyla geçiştirilemeyecek sorularla o gün okulda ne öğrendiği konusunda çocukla ayrıntılı şekilde konuşulmalıdır. Ailenin çocuğun öğrenmesine ilgi gösterdiğini ortaya koymasının en etkili yolları, okulda yaşananlarla ilgili olarak çocukla iletişim içinde olması ve yapılanları tartışma olanağı sağlamasıdır.)
- Birlikte yüksek sesle okumak
- Sorumluluk alma, sosyal beceriler ve kendini kontrol etme ile ilgili deneyim ve öğrenme fırsatları sağlamak
- Çocuğa öğrenme ve çalışma konusunda örnek olmak (Öğrenmenin önemli olduğu ve yetişkin yaşamının da bir parçası olduğu çocuğa gösterilmelidir. Çocuk, anne babayı okurken, hesap yaparken, İnternet’te araştırma yaparken görmelidir. Çocuğun merakını gidermesi için araştırma yapması cesaretlendirilmelidir.)
- Çocuk yardım istediğinde cevabı söylemek yerine ona cevabı bulmasına yardımcı olacak sorular eşliğinde rehberlik etmek

Çocuğun Programlı Çalışmasına Rehberlik Etmek

- Çocuğun ev ödevlerini yapabilmesi için sessiz ve düzenli bir yere sahip olması sağlanmalıdır. Çocuğun ders çalıştığı yerde televizyon olmamalı, buraya sürekli insanlar girip çıkmamalıdır. Ayrıca çocuğun ders çalışırken bir yandan İnternet ya da telefonla görüşme yapmaması sağlanmalıdır. Gürültülü bir evde yaşıyorsa aile üyelerinden bir süre sessiz faaliyetler yapmaları istenmelidir.
- Çocuğun ihtiyaç duyacağı malzemelerin (atlas, sözlük, ansiklopedi vb.) elinin altında olması sağlanmalıdır. Bilgisayarlar da ev ödevleri için güçlü kaynaklardır. Öğrenci bilgisayar ve İnternet'i rapor yazmak, araştırma yapmak, sınıf arkadaşları ya da öğretmeni ile ödevler hakkında konuşmak için kullanabilir. Ancak ödevlerin hazırlanmasında bilgisayar kullanımı ile ilgili olarak okul politikasının ne olduğu öğretmenle konuşularak öğrenilmeli ve ona göre hareket etmeye çalışılmalıdır.
- Çocuğa zaman yönetimi konusunda yardımcı olunmalıdır. Örneğin ev ödevlerinin gün içinde belli saatlerde yapılması sağlanabilir. Ev ödevi için düzenli bir saatin olması, çocuğun ev ödevlerini bitirmesini kolaylaştırır. Bunun ne zaman olacağı, çocuğa ve ailenin düzenine bağlıdır. Proje ve performans ödevi gibi zamana yayılan çalışmalarda takvim kullanılması teşvik edilerek ne kadar süresi kaldığını kontrol etmesi sağlanabilir.

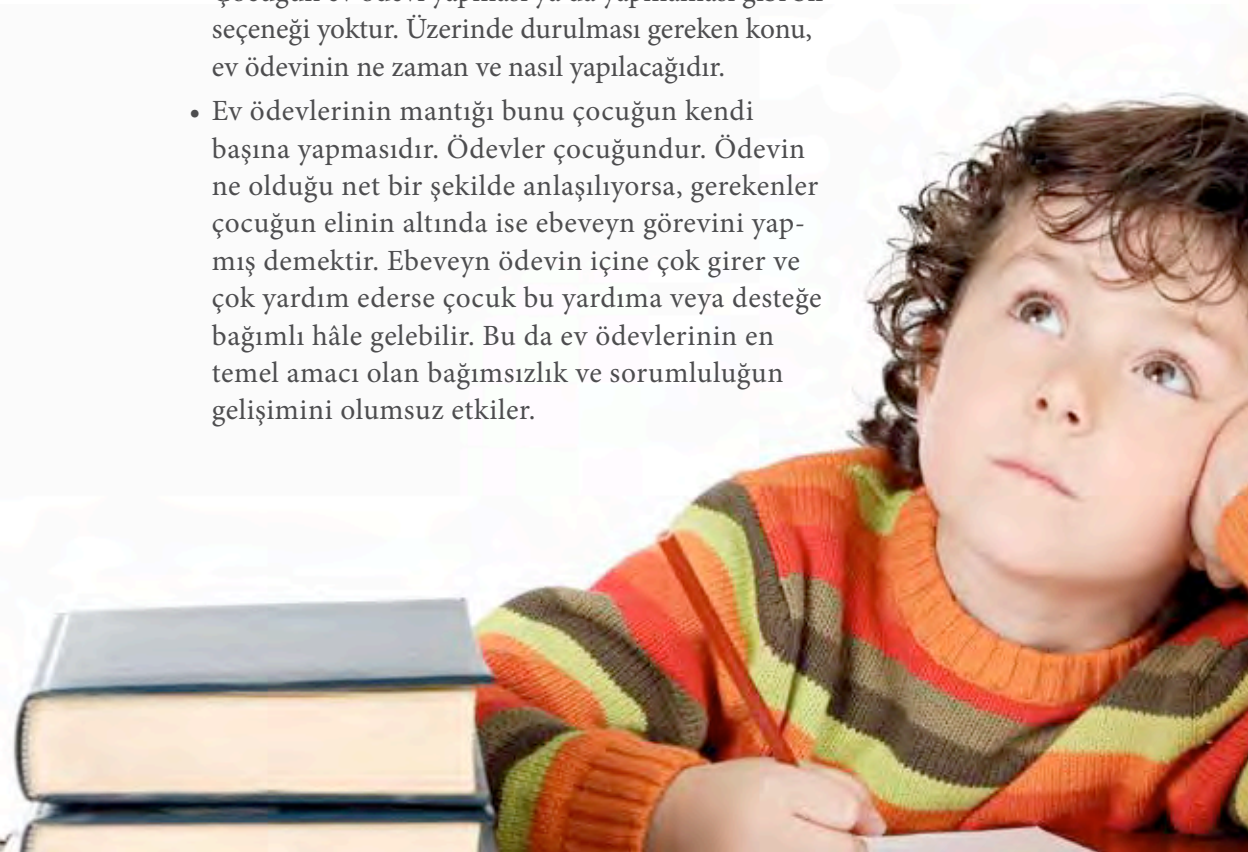
- Ev ödevleri konusunda olumlu olunmalıdır. Çocuğun, başarısızlık ya da hayal kırıklığı yaşadığı durumlarda kısa bir ara vermesi sağlanabilir.

Ev Ödevleri Neden Verilir?

- Ev ödevleri öğrenmeyi pekiştirir ve daha fazla beceri edinilmesini sağlar.
- Okulda verilen bilgilerin hatırlanıp anlaşılmasını kolaylaştırır.
- Çocuk ev ödevleri sayesinde öğrenmenin sadece okulda değil her yerde olabileceğini anlama fırsatı bulur.
- Ev ödevleri sayesinde çocuk zaman yönetimi becerisi, sorumluluk ve bağımsızlık kazanabilir.

Anne Baba Ev Ödevi Konusunda Neler Yapabilir?

- Çocuğun ev ödevi yapması ya da yapmaması gibi bir seçeneği yoktur. Üzerinde durulması gereken konu, ev ödevinin ne zaman ve nasıl yapılacağıdır.
- Ev ödevlerinin mantığı bunu çocuğun kendi başına yapmasıdır. Ödevler çocuğundur. Ödevin ne olduğu net bir şekilde anlaşılıyorsa, gerekenler çocuğun elinin altında ise ebeveyn görevini yapmış demektir. Ebeveyn ödevin içine çok girer ve çok yardım ederse çocuk bu yardıma veya desteğe bağımlı hâle gelebilir. Bu da ev ödevlerinin en temel amacı olan bağımsızlık ve sorumluluğun gelişimini olumsuz etkiler.

- Anne babanın yapması gereken, çocuğun ödevler konusunda organize olmasına, ödevlerin yapılacağı bir saat belirlemesine yardımcı olmaktır. Anne baba, başlangıçta çocuk ödev yaparken onun yanında yer alabilir. Çocuk dersini çalışırken dergi, kitap vb. okuyabilir ya da çocuğun dikkatini dağıtmayacak başka bir işle meşgul olabilir. Zaman içinde çocuk ödev saatinde başka bir şeyle uğraşamayacağını anladığında kısa süreliğine odadan uzaklaşabilir. Daha sonra çocuk bu konuda alışkanlık kazandığında onu dersleriyle baş başa bırakmak gerekir.
- Ev ödevleri konusunda çocuğun yararına olacak şekilde öğretmenle iş birliği kurulmalıdır. Okulun ödev politikası hakkında hem okuldan hem öğrenciden bilgi alınmalıdır.
- Çocukla ödevler hakkında konuşulabilir. Örneğin “Bu ödevi daha rahat çalışabileceğin küçük parçalara nasıl bölebilirsin?”, “Ne yapman gerektiğini iyice anladın mı?”, “Ödevi yapmak için gerekli ön bilgilere sahip misin?”, “Ödevi yapabilmen için hangi malzemelere ihtiyacın var?”, “Harika iş çıkardın! Bak, ilk sayfa bitti bile.”
- Eğer çocuk ev ödevini yapmadıysa öğretmen bilgilendirilip teneffüste ya da okul çıkışında eksik ödevini yapması için zaman tanınması istenebilir. Böylece çocuk ödevin her koşulda yapılması gereken bir şey olduğunu anlayacaktır.

Öğretmene Haber Ver!

Aşağıdaki konularda problem yaşıyorsa öğretmen bilgilendirilmelidir:

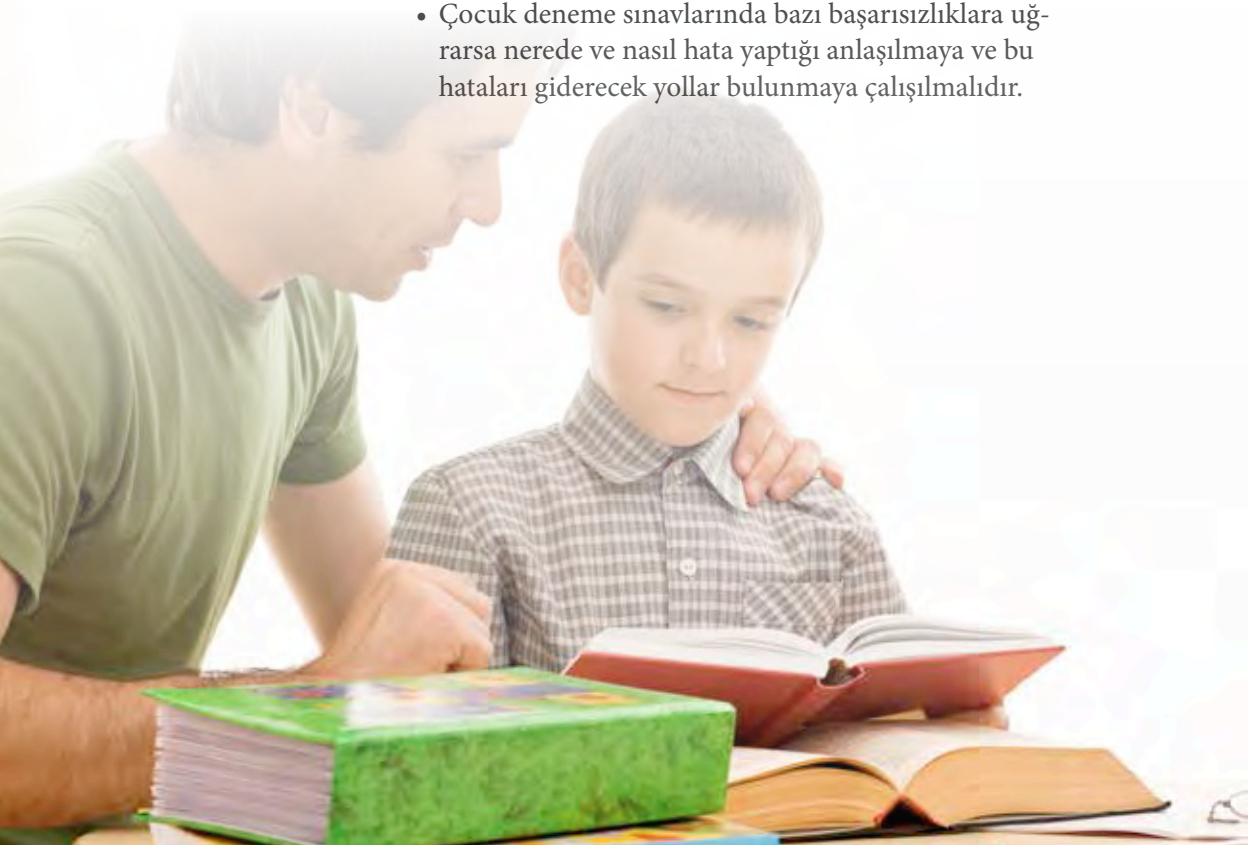
- Anne baba elinden geleni yaptığı hâlde çocuk ödevlerini yapmayı reddediyorsa
- Anne baba ya da çocuk ödevin amacını anlamadıysa
- Ödevde ne istendiği anlaşamıyorsa

- Ödevler çok kolay ya da çok zor geliyorsa
- Ödevler dengesiz bir dağılım içinde veriliyorsa (örneğin bazı gün hiç ödev yokken bazı gün dört ödev birden veriliyorsa)
- Çocuk okula devam sorunu yaşamışsa

Sınavlara Hazırlık Sürecinde Anne Baba Neler Yapabilir?

- Sınavlar öğrencinin neyi ne kadar bildiğini değerlendirmeye yönelik uygulamalardır. Öğrenilen bilginin ölçülebilen yanıyla ilgilidir. Sınavlar öğrenme sürecinden ayrı düşünülemez. Anne babalar çocuklarının sınavları için bir şey yapmak istiyorlarsa onların kaliteli öğrenme deneyimlerinden geçmelerini sağlayacak koşulları hazırlamaya çalışmalıdırlar.
- Çok küçük yaşlardan itibaren çocuğa öğrenmenin önemi öğretilmiş olmalıdır. Merak teşvik edilmeli ve olumlu öğrenme ortamı kurulmuş olmalıdır.
- Olumlu bir benlik imajına sahip olmak (kendisini uygun, güzel, olumlu bulmak) başarıyı arttırabilir.
- Çocuğun okula ve sınavlara karşı olumlu bir tutum içinde olması sağlanmaya çalışılmalıdır.
- Çocuğun iyi bir okuyucu olması teşvik edilmelidir. İyi bir okuyucu olmak hem öğrenme hem de sınavlar için temel bir beceridir.
- Çocuğun öğretmenleriyle sürekli temas hâlinde olunmalıdır. Okul toplantıları elden geldiğince kaçırılmamalıdır. Böylelikle çocuğun iyi öğrenebilmesi için neler yapılması gerektiği daha açık hâle gelir.
- Çocuğun sınavları, ödevleri ve projeleri takip edilerek öğrenme sürecinde bulunduğu nokta ve olası ihtiyaçları gözetilmelidir.
- Sınavlarda başarılı olmanın temel anahtarı planlama yapmaktır. Anne babalar çocuklarına, çalışmalarını üzerindeki kontrolün sadece kendilerine ait olduğunu hissettirecek plan ve yöntemi bulma konusunda yardımcı olabilirler.

- Her konu için zaman çizelgesi hazırlanabilir.
- Uzun konular kısa alt bölümlere ayrılabilir.
- Çocuğun gerek duyduğu tüm malzemenin elinin altında olduğundan emin olunmalıdır.
- Tekrarları daha ilginç hâle getirecek kırtasiye malzemeleri alınabilir (fosforlu kalemler vb.).
- Çocuğun öğrendiklerini yeniden gözden geçirdiği zamanlarda veya sınav öncesinde onu desteklemenin en iyi yolu, ev yaşamını sakin ve huzur verici kılmaktır. Ev halkına çocuğun baskı altında olduğu anlatılmalıdır.
- Ödül almak ya da anne babayı mutlu etmek için değil, kendisi açısından en iyi olanı yapmak için gayret etmesi gerektiği vurgulanmalıdır.
- Ev ödevleri ve çalışma için düzenli bir saat dilimi oluşturmasında çocuğa yardımcı olunmalıdır.
- Sınavlar nedeniyle çocuk gerilmemelidir. Hastalık derecesinde endişe sınavlarda başarının düşmesine neden olabilir.
- Çocuk deneme sınavlarında bazı başarısızlıklara uğrarsa nerede ve nasıl hata yaptığı anlaşılmaya ve bu hataları giderecek yollar bulunmaya çalışılmalıdır.

E T K İ N L İ K L E R

Ödev için Zaman Planı

Çocuğunuzun iki hafta sonra teslim edilecek bir projesi olduğunu düşünün. Zaman planlaması konusunda ona nasıl yardımcı olurdunuz? Aşağıdaki formu kullanarak bir plan yapın. Diğer katılımcılarla yaptığımız planlar üzerine tartışın.

Yapılacak İş	Tarih
Konu seçimi	
Kitap ve diğer materyallerden araştırma yapıp notlar almak	
Tartışılması gereken soruları çıkartmak	
Bir taslak hazırlamak	
Metni yazmak	
Gözden geçirmek ve son hâlini vermek	

A İ L E E Ğ İ T İ M İ V E İ L E T İ Ő İ M İ.....

ünite 3

Evde Kitap Okuma

Anne baba çocuğun ilk öğretmenleridirler. Okumak ve bundan zevk almak çocuğun yaşamı boyunca yarar sağlayacağı bir kazanımdır. Bu açıdan bakıldığında çocuğun yaşamının erken dönemlerinden itibaren onunla birlikte okumak ve çocukta bir okuma kültürü oluşturmak ona verilebilecek en değerli hediyelerden biridir.

Bu bölümde;

- okumanın önemi,
- evde okuryazarlık aktiviteleri düzenleme,
- çocuklara okumayı sevdirecek stratejiler ve
- farklı yaşlardaki çocuklara uygun kitap seçiminde dikkat edilecek hususlar

ele alınmaktadır.

Evde Kitap Okuma

Çocukla Birlikte Kitap Okumak

- Çocuğun soru sormasını teşvik eder.
- Okumaya hazırlık olur.
- Çocukta harflerin varlığına dair farkındalık oluşturur.
- Çocuğun dikkat süresini arttırır.
- Çocukta kitap ve hikâyelere ilişkin ilgi geliştirir.
- Çocuğa okumanın önemli olduğunu gösterir.
- Çocuğun öz güveninin gelişmesine yardım eder.
- Çocukta bağımsızlık duygusunu geliştirir.
- Hayal gücünü genişletir.
- Çocuğun bilgi dağarcığını zenginleştirir.
- Anne baba ve çocuk arasında sıcak bir yakınlaşma ortamı oluşturur.
- Hem çocuğun hem de anne babanın keyifli zaman geçirmelerini sağlar.
- Çocuğun basılı harflerle kelimelerin sesleri arasındaki ilişkiyi görmesini sağlar.
- Okuldaki öğrenim sürecinin daha sağlıklı yürütülmesine katkıda bulunur.
- Çocuğun kelime dağarcığını zenginleştirir.
- Çocuğun yaratıcı problem çözme becerileri kazanmasını destekler.
- Çocuğun yaşam olaylarına ve problemlerine ilişkin daha erken farkındalık kazanmasını sağlar.

Bu Kitap Çocuğumun Yaşına Uyar mı?

Doğumdan On İkinci Aya Kadar

Bebekler kitapları çiğneyebilir ya da emebilirler. Bu nedenle kitapların özellikle yıkanabilir veya silinebilir olanları tercih edilmelidir. Ayrıca plastik, çok kalın karton ya da kumaştan olmaları gerekir. Sayfalarının kalın olması bebeğın onları kolay çevirebilmesini sağlar. Kitaplar tanıdık nesne ve faaliyetler üzerine olmalıdır. Örneğın giysiler, ev hayvanları, banyo zamanı vb. Bebekle kitap okurken resimler hakkında konuşulmalı, resimler parmakla gösterilmeli ve nesnelerin adları söylenmelidir. Bu aylarda bebeğın durup tam bir dikkatle kitaba odaklanması beklenmez. Birkaç dakika süren dönemler hâlinde günde birkaç kez bebeğın kitap okunabilir.

1-3 yaş

Kitap oldukça az metin içermelidir. Resimler renkli olmalı ancak karmaşık olmamalıdır. Hikâyeler hayvanlar ya da tanıdık faaliyetler üzerine kurulmuş olmalıdır. Örneğın uyku zamanı, alışveriş vb. Metnin okunması zevk vermelidir. Ritmik sözleri olanlar tercih edilebilir. Kitabın sayfaları çocuğın çevirebileceğı kadar kalın olmalıdır.

3-5 yaş

Okulöncesi dönem çocukları masallardan, kısa hikâyelerden, harf ya da rakamlı kitaplardan ve ritimli sözleri olan metinlerden hoşlanırlar. Canlılar, hayvanlar, taşıtlar vb. konulu kitaplar oldukça ilgilerini çeker ve çocukların yaşama dair genel bilgisini artırır. Bu yaş çocuklarında kitaplar, yaratıcılığın teşvik etmek için de kullanılabilir. Örneğın çocuğın birbiriyle ilişkili iki resim gösterilip orada ne olduğunu anlatması, yani kendi hikâyesini oluşturması istenebilir. İçerisinde çocukla aynı yaşta ya da kendi yaşından biraz büyük karakterleri olan kitaplar tercih edilebilir.

5-11 yaş

Kitaplar okuması kolay, açık metinlerden oluşmalıdır. Renkli ve çekici resimler, fotoğraflar, hem metne canlılık kazandırır hem de bilinmeyen

kelimeler hakkında akıl yürütebilmeye imkân sağlar. Bu yaşta çocuğun okumaktan zevk aldığı yazarların, çizgilerinden hoşlandığı çizerlerin kitapları ile sevdiği kahramanların hikâyelerinin anlatıldığı kitaplar temin edilebilir. Çocuğun kendisine okunduğunda büyük keyif aldığı kitapları kendi kendine okumaya çalışması okumaya başlangıç için iyi bir adım olabilir.

12 yaş ve sonrası

Çocuğu ilgilendiren konuları olan kitaplar seçilmelidir. Romanlar çocukların kendileriyle benzer deneyimler geçiren kişilerin neyi nasıl yaşadıklarını anlamaları için uygun fırsatlar sunabilir. Çocuğa yeni deneyim ve fırsatlar sunan kitaplar seçilip deneyimleri zenginleştirilebilir.

Seyahat kitapları, yıllıklar, rekorlar kitabı gibi seçenekler sunulabilir. Biyografiler, klasik eserler, halk hikâyeleri, tarih ve mitoloji, bu yaş döneminde keyifle okunabilir. Çocuğun kendi kitap seçimini yapması teşvik edilmelidir.

Evde Okuryazarlık Faaliyetleri

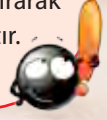
- Çocuğun sevdiği kitaplar birlikte okunabilir.
- Anne babanın sevdiği kitaplar çocukla birlikte okunabilir.
- Çocuğun anne babayı kendi kendilerine kitap, gazete, dergi vb. okurken görmesi sağlanabilir.
- Çocukla birlikte hikâye yazılabilir.
- Çocuk odasında veya oturma odasında bir kütüphane bulunması sağlanabilir.
- Yolculuğa çıkarken çocuğun okuyabileceği bir kitap bulundurulabilir.

Çocuğuma Okumayı Nasıl Sevdirebilirim?

Bebekler ve Okul Öncesi Dönem Çocuklarıyla Okurken...

- Okumak için rutin bir zaman belirlenebilir.
- Okuma süresi çocuğun ilgisinin dağılmayacağı kadar kısa olmalıdır. Bu süre çocuğun dikkatini verme süresine bağlı olarak değişebilmekle beraber bebekler için birkaç dakika, okul öncesi dönem çocukları için yaklaşık 10 dakikadır.
- Okuma için rahat bir ortam hazırlanmalı ve televizyon kapatılmalıdır.
- Çocukla birlikte kitap kapağına ve kitapta yer alan resimlere bakılabilir, resimler ve hikâye hakkında konuşulabilir.
- Resimlerdeki karakterlerin duyguları hakkında konuşulabilir. Gülümseyen yüz-mutluluk, şaşırın yüz-şaşkınlık, çatik kaşlar-kızgınlık gibi eşlemeleri yapması sağlanabilir.
- Çocukla hikâye hakkında konuşurken oldukça açık ve net bir dil kullanılmalıdır.
- Çocuğun sevdiği hikâyeler ona tekrar tekrar okunabilir.
- Çocuğa kitap okurken tekdüzelikten kaçınılmalı, hikâyenin özündeki duygu okumaya yansıtılmalı, jest ve mimiklerle anlatım zenginleştirilmelidir.
- Farklı karakterler için farklı ses tonları kullanılabilir.
- Eğer hikâyenin içinde tekrar eden kısımlar ya da ritimli bölümler varsa ve çocuk bunları öğrenmişse başlangıç yapılıp sonunun çocuk tarafından getirilmesi sağlanabilir.
- Çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine uygun kitaplar seçilmelidir.
- Dışarıda gezerken trafik işaretleri, markette kutuların üstü vb. şeyler çocuğa okunabilir.
- Birlikte şarkı söylenip çocuğun ezberlemesi sağlanabilir.
- Çizim kabiliyetini ve el becerisini geliştirmesi için oyun hamurları, zararsız makaslar, kalem, kâğıt, boyalar vb. ile oynaması sağlanabilir.

İyi kitap başka kitaplara iştah uyandırarak biten kitaptır.

Okul Çağı Çocuklarıyla Okurken...

- Çocuk okurken sakince dinlenmelidir. Uygun fırsatlar da çocuğa okuduğu metin hakkında sorular sorulabilir.
- Bir hikâye ya da haber, çocukla yan yana oturularak birlikte okunabilir. Daha sonra okunanlar hakkında konuşulabilir.
- Tanıdık olmayan bir kelime ile karşılaşıldığında durup üzerinde konuşulabilir, gerekirse çocukla birlikte o kelime hakkında küçük bir araştırma yapılabilir.
- Sözlük kullanılmalı ve çocuğun da kullanması teşvik edilmelidir.
- Kitap almak için mümkünse önceden araştırma yapılmalı, daha sonra birlikte gidip kitaplar temin edilmelidir.
- Çocuk yeni bir kitapla karşılaştığında okuması için zorlanmamalıdır. Birlikte sessiz bir yere oturup kapağına bakılarak kitabın ne ile ilgili olduğu tahmin edilmeye çalışılabilir. Daha sonra resimlere bakılıp tahmin hakkında konuşmaya devam edilebilir.
- Çocuğun ilgi alanları hakkında konuşulmalı ve bunlara uygun kitaplar seçmesi teşvik edilmelidir.

Bu noktada çocuğun ilgileri konusunda dikkatli olunmalıdır. Böylece çocuğun ilgisinin sürmesini sağlayacak ve okumaktan zevk duymasına vesile olacak müdahaleler yapılabilir. Örneğin bazı çocuklar bir hayvana ya da belli bir türe, bazı çocuklar uzaya, bazı

Oku-Okut!

Çocuğa okumak onun anladığı kelime miktarını artırır. Bu önemli ve gereklidir ancak yeterli değildir. Çocuğun kendini ifade ederken kullandığı kelime miktarını da arttırmaya için hikâye kitabındaki resimlere bakıp önce o resimlerde olan objeleri sayması ve parmakla göstermesi istenir. Çocuk bu konuda beceri kazandıktan sonra (3 yaş civarında iken) artık resimlerde ne olduğu hakkında çocukla konuşulabilir. "Sence bu hikâyedeki çocuk neden ağlamış olabilir?"; "Çocuk ne arıyor?" gibi sorular sorulabilir. Rutin olarak hikâye okunurken sayfa çevrilip çocuğun yeni sayfadaki resme bakarak neler olduğunu tahmin etmesi, resmi çok basitçe hikâyeleştirmesi istenebilir. Bu yapılırken çocuğun özellikleri dikkate alınmalıdır. Daha ilçe dönük çocuklar bu tür bir faaliyette kendilerini huzursuz hissedebilirler. Bu nedenle her bir adımda çocuğun neleri başardığına ve yapılanlardan zevk alıp almadığına dikkat edilmelidir.

çocuklar ağaçlara vb. ilgi duyarlar. Bu ilgi başlangıç aşamasında fark edilip ilgi alanı hakkında bilgisini arttırmasını sağlayacak kitap, dergi vb. alınırsa çocuk okumanın gerçek amacını daha rahat kavrayabilecektir.

- Çocuğun ilgi duyduğu alanlara yönelik dergilere abone olması sağlanabilir. Bu sayede ilgi alanı hakkındaki bilgileri artacağı gibi adresine kendi adına gelen bir yazılı dokümana sahip çıkmayı da öğrenecektir. Çocuğun yaşı ilerleyince böyle bir aboneliği kendi harçlıklarıyla yapması da sağlanabilir.
- Çocukla birlikte okulun ya da bölgenin kütüphanesine gitmek, kütüphaneden nasıl faydalanacağını anlatmak, ona bir kütüphane kartı çıkartmak, hem okumaya hem de öğrenmeye yönelik ilgisini pekiştirecektir. Anne babalar çocuklarıyla birlikte kütüphaneye gittiklerinde hem kendileri hem de çocukları için bir şeyler yapma fırsatını bir arada yakalayabileceklerdir.

Çocuktaki ilerlemeyi izlemek

Anne baba çocuğun nasıl öğrendiği ile ilgili bazı çıkarımlar yapabilmelidir. Aşağıda bu konuda gözlem yapılabilecek ve öğretmenle paylaşılacak hususlarda örnekler verilmektedir:

3-4 yaş: Çocuk şarkılarını özellikle tekerlemeleri hatırlayabiliyor mu?

4 yaş: Yüksek sesle okunan kitaplardan ya da konuşmalardan talimatları ve verilen bilgileri anlayabiliyor mu?

5-6 yaş: Rakamları tanıyabiliyor mu?

7 yaş: Kelimelerin küçük parçalara ayrılacağını anlayabiliyor mu? Örneğin arı+lar vb. Kelimedeki bir harf değişiminin farklı anlamlar oluşturduğunu anlayabiliyor mu? Örneğin saz-saç, muz-tuz vb.

E T K İ N L İ K L E R

Bizim Kitabımız

Çocuğunuzla birlikte bir kitap yazmaya ne dersiniz? Önce çizgisiz ince bir defter alın. Çocuğunuz her sayfaya resimler çizerek hikâyesini anlatsın. Sonra siz de çocuğunuzun her resim için yaptığı açıklamayı resmin altına yazın. Kapak sayfasına yazar ve çizerek adlarını yazmayı unutmayın. Kitabımızın arka kapağına ise çocuğunuzun bir fotoğrafını yapıştırın.

Yardımcı mı, Değil mi?

Aşağıdaki ifadeleri okuyun. Bu ifadeler çocuğunuzun okumaya teşvik etmek yolunda yardımcı mıdır, değil midir? Cümlelerin yanında yer alan Y (Yardımcıdır) veya YD (Yardımcı Değildir) seçeneklerinden birini işaretleyin. Formunuzu doldurduktan sonra cevaplarınızı yanınızdaki arkadaşınızla tartışın.

	Y	YD
Yedi yaşındasın ama hâlâ şu beş yüz sayfalık kitabı bitiremedin.		×
Bugün kitapçıya uğrayıp almak istediğim kitaplar var. Benimle gelir misin?	×	
Okuduğun kitabı çok merak ettim. Kitap hakkında birkaç soru sorabilir miyim?		
Bak en sevdiğin kitabın yazarının e-mailini buldum, ona yazmak ister misin?		
Sana bir mektup arkadaşı bulsak iyi olmaz mı?		
Şimdi sıra geldi sana kitap okumaya. Nereden başlayalım?		
Sana bir sürü kitap aldım. Umarım hoşuna gider.		
Kitap okumayı bırak da biraz ev işlerine yardım et.		
Bu boyalar kitaptaki sevdiğin kahramanın resmini yapıp boyaman için.		
Oh nihayet kitapları en üst rafa yerleştirdim. Artık buradan alıp da karıştıramazsın.		
Bir de mırın kırın ediyorsun. Bu kitabın da özetini yazarsan elinde tam 145 tane özet kitap olacak.		
Bil bakalım elimde ne var: Senin adına gelmiş senin yaşına uygun bir dergi.		
Sıra sende. Başla bakalım bana kitap okumaya.		
Bir kitaplık için evde her zaman yer bulabiliriz. Hele bu kitaplık senin olacaksa...		
Sana söylüyorum: "Kitaba verilen paraya yazık."		
Her zaman söylediğim gibi kitap okumalısın.		
Kitap en güzel hediye. Ben verdiğim için, kızım/oğlum aldığı için seviyor.		
Ne biçim kitap bu, hiç sevmedim. Boşa vakit harcıyıp gözümü yordum okumak için.		
Sevdiğin kitabın yazarıyla tanışmak için kitap fuarı iyi bir fırsat olacak.		
Beni de kütüphaneyle babam tanıştırmıştı. Şimdi ben de seni götüreceğim.		

Okuma Kontrol Listesi

Çocuğın iyi bir okuyucu olması için yapılabilecek birçok şey vardır. Bu yollar denenirken işlerin yolunda gidip gitmediğini anlamak için aşağıdaki kontrol listesini kullanabilirsiniz.

	Evet	Hayır
1 Çocuğuma hikâye okumak için rahat bir yer sağlayabiliyor muyum?		
2 Çocuğum kitap okuduğumuz bu mekânda iken mutlu mu?		
3 Çocuğuma kitapta yer alan resimleri gösteriyor muyum?		
4 Hikâyenin akışına ve metindeki duygulara göre ses tonumu değiştiriyor muyum?		
5 Okurken çocuğumun nelerden hoşlanıp nelerden hoşlanmadığına dikkat ediyor muyum?		
6 Yorulduğunu ve durmam gerektiğini anlayabiliyor muyum?		
7 Çocuğum okuduğumuz kitaptan hoşlanıyor mu?		
8 Çocuğumun sanki okuyormuş gibi yapmasını teşvik ediyor muyum?		
9 Okuduklarımızla ilgi soru sorduğumda çocuğumun cevaplaması için yeterince zaman veriyor muyum?		
10 Kitaptaki fikirleri çocuğuma tanıdık gelen şeylerle (gerçek hayatla) ilişkilendiriyor muyum?		
11 Onun fikirlerini ne kadar beğendiğimi çocuğuma hissettiriyor muyum?		
12 Çocuğumun farklı seslere duyarlılığını arttırdım mı (farklı sesleri ayırt edebilmesine katkıda buldun mu?)		
13 Çocuğumun sevdiği bazı hikâyeleri anlatmasına izin veriyor muyum?		

- İlk 6 soruyu 6 hafta ve üzerindeki bebek ve çocuklar için,
- 7–11. soruları 1 yaş ve üstündeki çocuklar için,
- 12–13. soruları 3 yaş ve üstündeki çocuklar için sorabilirsiniz.

Not: “Hayır” cevabı verdiğiniz maddeler size geliştirmeniz gereken yönleri göstermektedir.

A İ L E E Ğ İ T İ M İ V E İ L E T İ Ő İ M İ.....

ünite 4

Okul Problemleri

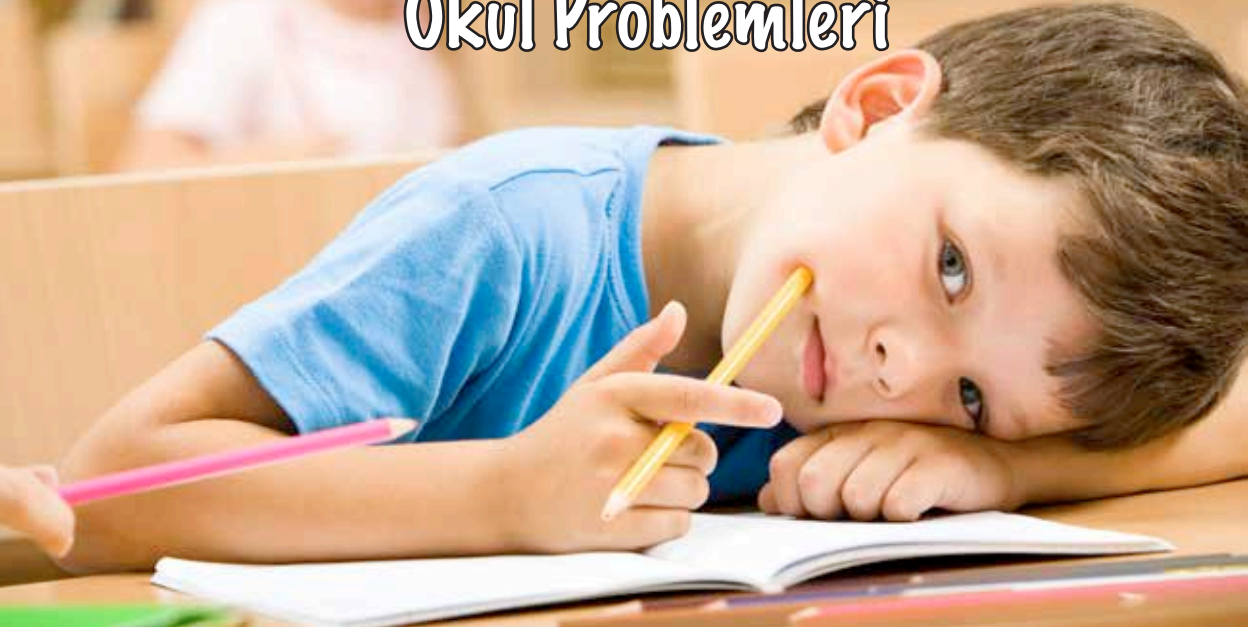
Okul, çocuğun toplumsallaşmasında en az aile kadar önemli bir kurumdur. Bu kurum ile ilgili olarak yaşanacak uyum ya da öğrenme problemleri çocuğun hem kişisel hem de toplumsal gelişimini olumsuz yönde etkileyebilir.

Bu bölümde okul hayatında karşılaşılan;

- öğrenme problemleri ve
- davranış problemleri

konularında anne babanın yapabilecekleri ele alınmaktadır.

Okul Problemleri

Çocuk Neden Okula Gitmek istemez?

- Kendisini yetersiz hissediyor olabilir.
- Okula uyumunu ve başarısını etkileyen ancak tanımlanıp ele alınmamış problemleri (dikkat problemi, davranış problemi vb.) olabilir.
- Müfredat çocuğa çok kolay ya da çok zor geliyor olabilir. Bu durumda motivasyon eksikliği görülür.
- Öğretmeni ile ilgili problem yaşıyor olabilir. Bu tür çocuklar genellikle öğretmenleri tarafından sevilmediklerini düşünürler ya da öğretmen çocuğun neye ihtiyacı olduğunu bilmiyor olabilir.
- Arkadaşları ile ilgili problem yaşıyor olabilir. (arkadaşlık kuramama, yalnız kalma, sınıf arkadaşlarınınca dışlanma vb.)
- Okul yönetiminden kaynaklanan sorunlar olabilir. İyi yönetilemeyen okullarda, alt yapı sorunlarından öğretim programına kadar uzanan çok geniş aralıkta problemler yaşanabilir.
- Ailede yaşanan problemler çocuğun öğrenmeye odaklanmasını engelliyor olabilir.
- Okulda veya okul yolunda zorbalığa uğruyor olabilir. Bu durumda öğrenmeye de odaklanamaz.

Çocuğun Okulda iyi öğrenemediğine Dair İşaretler

- Okula gitmek istememesi
- Okul hakkında konuşmak istememesi
- Ne öğrendiğini açıkça söyleyememesi, ortaya koymaması
- Ev ödevi yapmak istememesi
- Yazmak ya da okumak istememesi
- Ödevlerini sürekli olarak yetiştirememesi
- Ödevlerinde sık sık hata yapması
- Düşük notlar alması
- Sınıftayken sürekli sessizce içine kapanıp dersin bitmesini beklemesi ya da davranış problemleri (arkadaşlarıyla sürekli konuşmaya çalışarak dikkatlerini dağıtmak, onlara bir şeyler fırlatmak vb.) göstermesi

Öğrenme Güçlüğü Nedir?

Öğrenme güçlüğü, algılama konusunda sorun yaşamadığı hâlde, bir ya da daha fazla alanda öğrenme ile ilgili problem yaşamak demektir. Normal kapasiteye sahip bir çocuk okulda başarısız oluyorsa öğrenme güçlüğünden söz edilebilir.

Öğrenme güçlüğü olan kişiler farklı öğrenir. Çünkü beyin yapı ya da işlevlerinde farklılıklar vardır. Neyin öğrenme güçlüğü olmadığını ayırt etmek de önemlidir. Eğer bir kişi görsel, işitsel ya da fiziksel kusurlar, zekâ geriliği, duygusal problemler, çevresel, kültürel ya da ekonomik açıdan elverişsiz koşullar gibi nedenlerle farklı öğreniyorsa bu durumlar öğrenme güçlüğü olarak değerlendirilmez.

Öğrenme güçlüğü ne kadar erken fark edilirse o kadar iyidir. Çünkü öğrenme güçlüğüne müdahale edilmezse çocuk her gün biraz daha fazla geri kalır, giderek daha fazla düş kırıklığı yaşar ve kendini başarısız hisseder. Bu durum benlik saygısının düşmesine, düşen benlik saygısı ise davranış problemlerine yol açar.

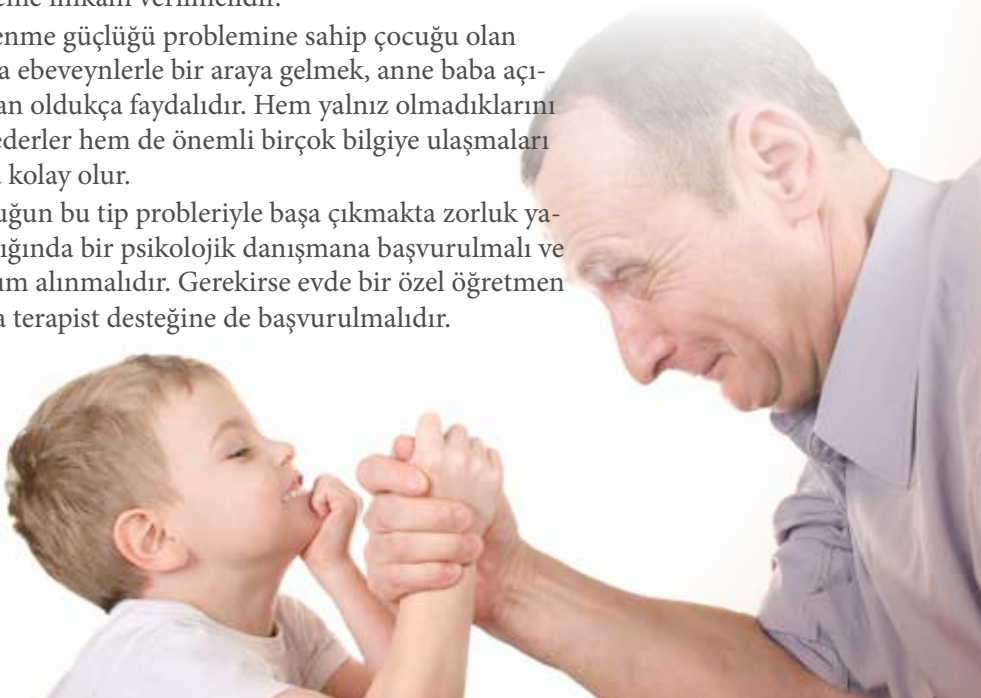
Öğrenme Güçlüğü'nün Etkilediği Alanlar

- *Konuşma dili*: Dinleme ya da konuşma problemleri
- *Okuma*: Kelimeleri anlama, tanıma ve kodlama problemleri
- *Yazılı dil*: Fikirleri organize etme, yazma ve heceleme problemleri
- *Matematik*: Bazı basit kavramları anlama ve aritmetik işlem problemleri
- *Yargılama*: Düşünceleri bir araya getirip organize etme problemleri
- *Sosyal davranış*: Arkadaş edinme, sosyal muhakeme ve düş kırıklıklarıyla baş etme problemleri
- *Hafıza*: Talimatları ya da olayları ezberlemekte ve hatırlamakta güçlük yaşamak
- *Fiziksel koordinasyon*: Atlama, zıplama, küçük objelerle çalışma ve el yazısı ile ilgili güçlük yaşamak
- *Organizasyon*: Zamanı ve kendine ait eşyaları yönetmekte, belirli bir plan dâhilinde hareket etmekte güçlük yaşamak
- *Düşünmek hakkında düşünmek (üst biliş)*: Hatalardan ders çıkartma, strateji kullanma gibi konularda güçlük yaşamak

Anne Baba Ne Yapabilir?

- Anne babanın görevi öğrenme güçlüğünü tedavi etmek değil, yaşadığı bu durumla ilgili olarak çocuğun ihtiyaç duyduğu sosyal ve duygusal desteği vermek, gerekli koşulları sağlamaktır.
- Öğrenme güçlüğü akraba ve arkadaşlardan bir sır gibi saklanmamalıdır. Yakınları durumu bilmezlerse çocuğun tembel ya da şımarık olduğunu düşünebilirler. Bununla birlikte bu problem yaşamın merkezine alınıp çocukla ilgili diğer hususlara gölge düşürmesine de izin verilmemelidir.
- Çocuğa öğrenme güçlüğü tanısı konulduğunda yapılması gereken, geriye bakıp neyin yanlış olduğunu anlamaya çalışmak değil, ileriye bakıp yardım almaktır.

- Öğrenme güçlüğü ile ilgili mümkün olduğu kadar çok şey öğrenmek problemlerle daha kolay başa çıkılmasını sağlayabilir.
- Çocuğun özel becerileri, yetenek ve ilgileri keşfedilmeye çalışılmalıdır. Böylece çocuğun en iyi nasıl öğrendiği anlaşılmış, çocuğu motive etmek için önemli kaynaklar ortaya çıkarılmış olur.
- Öğrenme güçlüğü olan çocukların iyi oldukları bir alanın bulunması, kendilerini başarılı hissetmelerine vesile olur. Bu nedenle çocuk yetenekli olduğu alanlarda çalışması için yöreklendirilmelidir.
- Çocuğa koşulsuz sevgi verilmeli, kabul gösterilmelidir.
- Çocuğun öğrenme güçlüğü hakkında bilgilenmesini, bu konu hakkında konuşabilmesini sağlamak ve başa çıkma becerileri üzerine odaklanmak işleri kolaylaştırır.
- Dengeli beslenmek, yeterli uyumak, egzersiz yapmak, oyun oynamak, aile ile birlikte zaman geçirmek vb. etkinlikler, çocuğun güçlü bir beden ve ruha sahip olmasını kolaylaştırır. Öğrenme güçlüğü olan çocuklar sağlıklı yaşam alışkanlıklarına sahip olduklarında daha çok odaklanıp daha çok yoğunlaşabilmekte ve daha fazla çalışabilmektedirler.
- Çocuğa duygularını ifade etme ve duygularını düzenleme imkânı verilmelidir.
- Öğrenme güçlüğü problemlerine sahip çocuğu olan başka ebeveynlerle bir araya gelmek, anne baba açısından oldukça faydalıdır. Hem yalnız olmadıklarını hissederek hem de önemli birçok bilgiye ulaşmaları daha kolay olur.
- Çocuğun bu tip problemlerle başa çıkmakta zorluk yaşadığında bir psikolojik danışmana başvurulmalı ve yardım alınmalıdır. Gerekirse evde bir özel öğretmene ya da terapist desteğine de başvurulmalıdır.

Anne Baba Okul ile ilgili Ne Yapabilir?

- Okul başarısından ziyade yaşam başarısı hakkında düşünmek daha yararlıdır. Yaşam başarısı sadece okul başarısına bağlı değildir. Yaşam başarısı, sağlıklı bir benlik duygusuna sahip olmak, yardım isteyebilmek ve yardım sunulduğunda kabul edebilmek, zorluklarla başa çıkabilmek, insanlarla sağlıklı ilişkiler kurabilmek gibi özelliklerden oluşur.
- Anne babalar öğrenme güçlüğü yaşayan çocukları için, okul ortamının hiçbir zaman mükemmel olmayacağını kabullenmelidirler.
- Olumlu ev ortamını oluşturma ve ev ödevlerine rehberlik etme yoluyla çocuğun eğitimine katkıda bulunulabilir. Ev ödevlerini yaparken çocuğa organize olması için bir yer ve zaman sağlamak önemlidir.
- Çocuğun en iyi ne şekilde öğrendiğini anlamaya çalışmak, hem aileye hem de okula çok pratik ve yararlı bilgiler sunar.
- Çocuğun okulu ile yakın temas kurularak okulda ele alınan konular hakkında daha fazla bilgi sahibi olunup çocuğa daha çok yardım edilebilir.
- Çocukla ilgili okul beklentilerini netleştirerek hem okulda hem de evde benzer çalışma ve yaşama alanları oluşturulmalıdır. Bunun için öğretmenle görüşülmeli ve tutarlılığın nasıl sağlanabileceği konusunda konuşulmalıdır.
- Öğretmenle hem dersler hem de davranışa dair konular hakkında görüşülmelidir. Ev ödevlerinde çocuğa nasıl daha iyi yardımcı olunabileceği konusunda öğretmenden fikir alınmalıdır.
- Çocuğun organize olmasına ve iyi çalışma alışkanlıkları kazanmasına yardım edilmelidir.
- Çocukla ev ödevleri hakkında çatışmaya girilmemelidir.

Okulla Temas Kurarken...

- Okulla görüşmeye gitmeden önce amaçlar netleştirilmelidir. Ne konuşulacağı ve neyin önemli olduğu önceden belirlenmelidir.

- Okulla temas kurarken iyi bir dinleyici olunmalıdır. Okul personelinin açıklamaları dinlenmelidir. Açık olmayan konular varsa sorulmalıdır.
- Okulun neler yapabileceği hakkındaki kişisel görüşler paylaşılmalı, yeni çözüm önerileri varsa sunulmalıdır.
- Odaklanılan konu üzerinde kalınmalıdır. Okul birçok çocukla ilgilenirken anne baba sadece kendi çocuğu hakkında endişelenir. Genelleştirmelerden uzak durmak ve çocuk odaklı kalmak önemlidir.
- Herkesin yardım etmek üzere görüşmede bulunduğu farkında olunmalı, görüşme süresince sakin, organize ve olumlu davranılmalıdır. Pişman oluncak bir şey söylendiğinde basitçe özür dilenmeli ve tekrar konuya dönülmelidir.
- Kolayca pes edilmemelidir. Okulun yaklaşımı yeterli bulunmuyorsa tekrar denenmelidir.

Davranış Problemi Nedir?

Çocuğun gelişimini veya çevreye uyumunu olumsuz yönde etkileyen, işlevsiz ya da zarar verici nitelikte davranışlar *davranış problemi* olarak ele alınabilir. Örneğin okul ortamında arkadaşlarıyla yaşadığı çatışmaları saldırganca davranışlarla çözmeye çalışan bir çocuğun sosyal gelişiminin, bu durumdan olumsuz yönde etkilenmesi neredeyse kaçınılmazdır. Okul ortamında yaşanabilecek davranış problemleri arasında, sosyal ilişkilerden kaçınmak, okuldan kaçmak, okulla ilgili konularda sık sık yalan söylemek sayılabilir.

Davranış Problemi Görüldüğünde...

- *Olabildiğince erken müdahale edilmelidir.* Doğum öncesi dönemden itibaren ve okul yılları boyunca koruyucu faktörler devreye sokulmaya ve olumsuz etmenler devre dışı bırakılmaya çalışılmalıdır.
- *Çocuğun olumlu davranışlarının farkında olunmalı ve bunlar teşvik edilmelidir.* Olumlu bir davranışının para,

şeker gibi somut ya da “Aferin!” demek, istediği bir şeyi yapmasına izin vermek gibi sosyal bir ödülle karşılanması çocuğu daha olumlu davranmaya sevk eder.

- *Olumsuz sonuçları fark etmesi ve davranışlarının bedellerini üstlenmesi sağlanmalıdır.* Çocuk istenmeyen bir davranış sergilediğinde anne baba, çocuğa neyi yanlış yaptığını ve bunun neden problem olduğunu açıklamalı, onu ikaz etmeli ya da imtiyazlarından mahrum etmelidir. Çocuk hoşlandığı bir şey yaparken yaklaşık 5 dakika yaptığı şeyden uzaklaştırmak, ayrı bir yerde sessizce oturmasını sağlamak gibi bir yol tutulabilir. Ancak seçilen yol ne olursa olsun çocuk nihayetinde bu durumun, kendi davranışlarının “bedeli” olduğunu anlamalıdır.
- *İletişim ve problem çözme gibi temel beceriler kazandırılmalıdır.* Çocuğa kişiler arası problemleri şiddet içermeyen biçimde ve karşısındaki kişiyle iş birliği kurarak çözmesi öğretilmelidir. Ayrıca çocuğun problemin gerçekte ne olduğunu anlamasına, olumsuz düşünmekten vazgeçmesine, dürtüsel davranmasına engel olacak, farklı çözüm yolları düşünmesine yol açacak ve bulduğu çözümlerin sonuçlarını görmesine yardımcı olacak zihinsel beceriler kazandırmak gereklidir.
- *Çocuğun serbestliği sınırsız olmamalı, belirli denetimler kurulmalıdır.* Çocuğun nerede kimlerle olduğunu bilmek önemlidir. Bu sayede arkadaşlık ilişkileri ve sosyal çevresinin ona verdiği mesajlar hakkında bilgi toplanabilir. İnternet’te katıldığı mail grupları, forumlar, sohbet ortamları vb. hakkında kendisinden bilgi alınmalı, gerektiğinde bu ortamlardaki yazışmalarının denetlenmesi konusunda anlaşılmalıdır.
- *İstenmeyen davranışları kolaylaştıran ya da tetikleyen ortamların oluşmasına izin verilmemelidir.* Bunun için okulda ve evde çatışma çözerken çocuğun kullanabileceği ve asla kullanmaması gereken yaklaşım biçimleri net bir biçimde belirlenmelidir. Ayrıca çocuk okulda bir başarısızlık yaşamışsa ya da yorucu bir gün geçirmişse bu durum problemleri davranması-

nı kolaylaştırabilir. Böyle zamanlarda rahatlaması ve dinlenebilmesi için uygun koşullar hazırlanmalıdır.

- *Çevresel stresler azaltılmaya çalışılmalıdır.* Bir yandan anne, baba ve diğer aile fertleri ile ilgili tedbirler alınırken (alkol ve madde kullanımından uzak durmak, evde şiddete yer vermemek, tutarlı çocuk yetiştirme becerisi edinmek vb.) diğer yandan da çocuğa çevresini kontrol edebileceği fırsatlar (ders seçimi yaptırmak, hobi edinmesini sağlamak, spor faaliyetleri vb.) verilmelidir.
- *Çocuğun okulla ilgili problemi olduğunda onunla ve öğretmeniyle konuşulmalıdır.* Öğretmenle görüşmeden önce konu ile ilgili bazı notlar alınabilir, sorular önceden planlanıp sorulabilir. Öğretmenle çocuğa nasıl yardımcı olabileceği hakkında konuşulabilir. Anne baba olarak bu konuda neler yapılabileceği ile ilgili öğretmenin görüşleri alınabilir.
- *Çocuğun öğretmeni ile olan ilişkisi gözden geçirilmelidir.* Zira okulda davranış problemi gösteren birçok çocuk, öğretmenin kendisini sevmediğini düşünür.
- *Öğretmenle birlikte çalışılmalı ve strateji oluşturulmalıdır.* Problem davranış ortaya çıkmadan önceki belirtileri öğretmenle paylaşarak önleyici bir çalışma planlanabilir. Örneğin çocuk tekdüze işlerle 10 dakika uğraştıktan sonra sıkılıp ayağa kalkıyor ve arkadaşlarından birini itiyorsa öğretmene çocuğunuz ayağa kalktığında ona özel bir görev vermesini önerebilirsiniz. Öğretmenle görüştüğünden sonra, çocuğa durumun şimdikiinden daha iyi hâle gelmesi için neler yapabileceği ile ilgili bilgi verilmeli, diğer müdahaleler yapıldıktan kısa süre sonra öğretmenle tekrar temasa geçip problemin seyri hakkında bilgi alınmalıdır.

Çözüm için Bu Soruları Sorun!

Anne Babaya Yardımcı Olabilecek Sorular

- Okuldaki aile eğitimlerine katıldınız mı?
- Okula ziyaret yapmak için en uygun zaman hangisi?
- Öğretmen ya da müdürle irtibat kurmanın en iyi yolu nedir?
- Diğer velilerle ilişkileriniz ne düzeydedir?
- Çocuğunuzun arkadaşları ve çevresi hakkında neler biliyorsunuz?

Sosyal İçerikli Problemlerin Çözümüne Yardımcı Olabilecek Sorular

- Çocukla ilgili yanlış giden ne var?
- Çocuk sınıf düzenini bozuyor mu?
- Olup bitenler çocuk için problem oluşturuyor mu? Çocuk problemin farkında mı? Problemin varlığını kabul ediyor mu?
- Öğretmen problem ya da durumdan haberdar mı?
- Öğretmen çocuğun ihtiyaçlarından haberdar mı?
- Çocuk okula gitmekten çekiniyor ya da korkuyor mu?
- Çocuğun sınıfta oturduğu yeri değiştirmeye ihtiyacı var mı?

Derslerle İlgili Problemlerin Çözümüne Yardımcı Olabilecek Sorular

- Çocuk ev ödevlerini yapıyor mu?
- Çocuğun fazladan yardıma ihtiyacı var mı?
- Öğretmenin ne yapmasını bekliyorsunuz?
- Çocukta herhangi bir rahatsızlık ya da engellilik olduğunu düşünüyor musunuz? Eğer düşünüyorsanız bu konuda çocukla ilgili herhangi bir değerlendirme yapıldı mı?

E T K İ N L İ K L E R

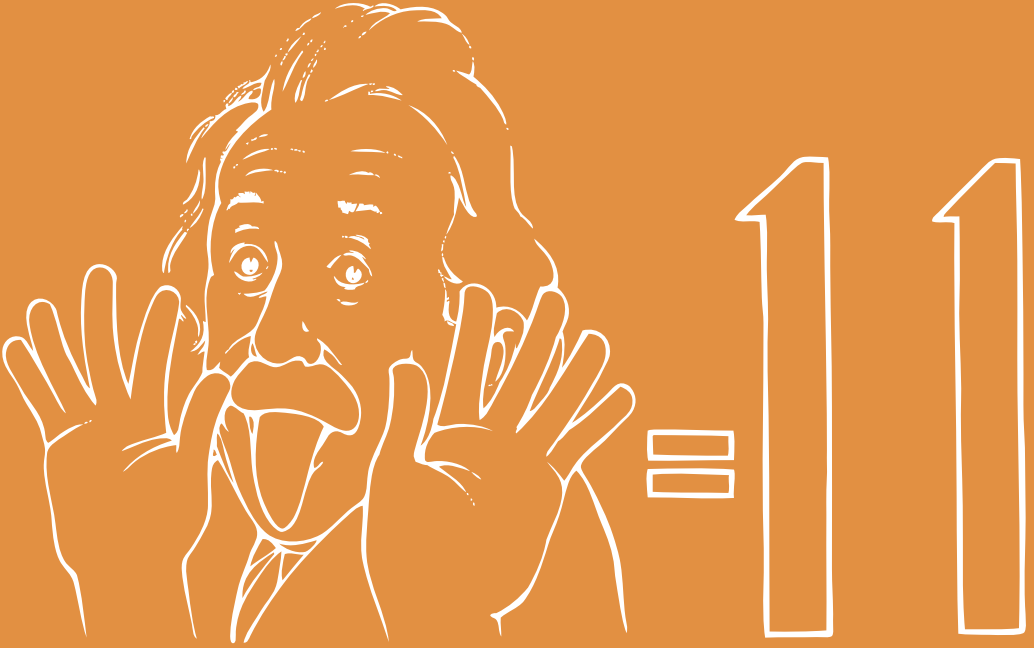

Ne Olduğunu veya Ne Yapmam Gerektiğini Biliyorum

Aşağıdaki maddeleri okuyup katıldığınız maddeler için “evet” sütununu, katılmadığınız maddeler için “hayır” sütununu işaretleyin. Daha sonra cevaplarınızı cevap anahtarından kontrol edin.

	Evet	Hayır
1 Öğrenme gücü olan çocukların zekâ ile ilgili problemleri vardır.		
2 Çocuk okulda problemleri davrandığında öğretmenle temas kurulmalıdır.		
3 Öğrenme gücü tembellik nedeniyle olur.		
4 Öğretmenle görüşmeye gidildiğinde susup sadece onu dinlemek gerekir.		
5 Öğrenme gücü olan çocuklar kendilerine verilen talimatları sık sık unutabilirler.		
6 Öğrenme gücü ne kadar erken fark edilirse o kadar iyidir.		
7 Çocuğun olumlu davranışlarını pekiştirmek, davranış problemleriyle baş etmeye yardımcı olur.		
8 Okul ortamı öğrenme gücü olan çocukların öğrenme ile ilgili tüm ihtiyaçlarını karşılayabilir.		
9 Çocuğun yaşadığı ortamlarda yoğun stres olması, davranış problemlerini tetikleyebilir.		
10 Anne babalar bir çocuğun öğrenme problemini tedavi edebilirler.		
11 Çocuğun öğretmeniyle ilişkisinde sorun varsa davranış problemleri ortaya çıkabilir.		
12 Davranış problemlerinde erken müdahale önemlidir.		

A İ L E E Ğ İ T İ M İ V E İ L E T İ Ő İ M İ.....

ünite 5

Günlük Aktivitelerle Öğrenme

Hayatın günlük akışında çocuğun eğitimi için değerlendirilebilecek birçok fırsat vardır.

Bu bölümde;

- ev ortamındaki ve
- ev dışındaki

günlük faaliyetleri çocuk için eğlendirici-eğitici faaliyetlere dönüştürmek için neler yapılabileceği ele alınmaktadır.

Günlük Aktivitelerle Öğrenme

Ev Ortamında Eğlenme ve Öğrenme

Ev ortamı çocuğa ihtiyaç duyduğu güvenlik hissini veren, aileyi fiziksel olarak bir arada tutan mekândır. Çocuk burada yaşar, büyür, eğlenir ve aynı zamanda öğrenir.

Giyinirken Yapılabilecek Faaliyetler

- Giysilerin adları söylenebilir. Örneğin “Şimdi pantolonunun üzerine kazağını giy bakalım.”
- Renkler ve desenler hakkında konuşulabilir. Örneğin “Hangi tişörtünü giymek istersin? Mavi olanı mı? Yeşil çizgili olanı mı?”
- Sayılar hakkında konuşulabilir. Örneğin “Çorabını giymeden önce gel parmaklarını sayalım: bir, iki, üç, dört, beş. Evet, beş ayak parmağın var.”
- Sağ-sol kavramları kullanılabilir. Örneğin “Önce sağ kolunu uzat, şimdi de sol kolunu...”

- Vücut azaları hakkında konuşulabilir. “Hadi atletini başından geçirelim. Şimdi bir kolun, şimdi ikinci kolun...”
- Mevsimlere dair açıklamalar yapılabilir. Örneğin “Yazın kısa kollu, kışın uzun kollu giyeriz.”
- Çocuktan karışık çoraplar içinden bir çorabın eşini bulması istenebilir.
- Çocuğun talimatları takip etmesini sağlamak için giysilerinden biri saklanıp çeşitli ipuçları verilerek bulması sağlanabilir.

Beslenirken Yapılabilecek Faaliyetler

- Besin grupları (sebze, meyve vb.) hakkında konuşulabilir.
- Yiyeceklerin nereden geldiği hakkında konuşulabilir. Örneğin “Ceviz ağaçtan toplanır.”
- Yiyeceklerin renk ve büyüklükleri hakkında konuşulabilir.
- Kesici ya da kırılabilir şeyler tezgâhtan uzaklaştırıldıktan sonra çocuğa sebzeleri yıkamak, hamur yoğurmak vb. işler yaptırılabilir. Bu etkinlik sırasında çocuk çok sayıda sebze tanıyacak, dokuları hakkında fikir sahibi olacak, parmak becerilerini geliştirmek için fırsat kazanacaktır. Ayrıca pişmesine katkıda bulunduğu yiyecekleri daha keyifli ve istekli yiyecektir.
- İki yiyecek birbirleriyle kıyaslanarak benzerlik ve farklılık çalışması yapılabilir. Örneğin “Fındık ve ceviz ne bakımdan farklıdır? Ne bakımdan benzerler?”
- Eğer beslenme çantası hazırlanıyorsa çocuğun bu hazırlığa yardım etmesi sağlanabilir.
- Daha büyük çocuklar için yiyecekler eşit parçalara ayrılırken kesirler hakkında konuşulabilir. Örneğin “Çeyrek elma daha yer misin?”
- Daha büyük çocuklar için çocukla birlikte haftalık menü hazırlanıp bu menüde hangi besin gruplarının yer aldığı tartışılabilir.

Ev Dışında Eğlenme ve Öğrenme

Anne babalar çocuklarıyla birlikte ev dışında oldukça uzun zaman geçirebilirler. Uzun bir araba yolculuğunda, market alışverişinde, bir yerde sıra beklerken vb. geçip giden zamanı hem daha eğlenceli hâle getirmek hem de çocuğa öğrenme ortamı sunmak için anne baba farklı fikirler geliştirebilir.

Arabada Yapılabilecek Faaliyetler

- Özellikle küçük çocuklar için renk ve sayı alıştırmaları yapılabilir. Örneğin “Hadi sarı taksileri gösterelim.”
- Trafik lambaları üzerine konuşulabilir.
- Kısa yolculuklarda ya da yolculuğun bir bölümünde çocuk şarkıları ya da masalları içeren CD’ler dinlenebilir, şarkılara eşlik edilebilir.
- Küçük çocuklara araç tipleri ayırıcı özellikleriyle birlikte tanıtılabilir. Örneğin “Bak bu tren. Rayların üzerinde gider.”
- Çocuğun yaşına göre çeşitli kelime oyunları oynanabilir. Örneğin aile üyelerinden biri bir şehir adı söyler. Diğeri bu adın son harfi ile başlayan başka bir şehir söyler. Oyun bu şekilde sürer.
- Çocuğun gelişim düzeyine göre sayılarla ilgili oyunlar oynanabilir. Örneğin 1–50 arasında bir sayı seçilir. Çevrede bu kadar adette olan herhangi bir şey bulunmaya çalışılır.
- Çocuğun günlük yaşamda matematiği kullanabileceği fırsatlar oluşturulabilir. Örneğin kaç litre benzin alınacağı ve benzin fiyatı verilerek ödenecek bedeli hesaplaması istenebilir.
- Yolculuğa çıkmadan önce çocuğa bir yol haritası verilerek olası gidiş yollarını, nerelerde mola verilebileceğini listelemesi istenebilir.
- Seyahatler sırasında yönler ile ilgili sorular sorulabilir. Küçük bir pusula aracılığıyla çocuğun varılmak istenen nokta ile bulunduğu nokta arasındaki yolu yönler aracılığıyla tasvir etmesi istenebilir.

Market Alışverişinde Yapılabilecek Faaliyetler

- Küçük çocuklarda alışveriş mantığını oturtmak için market arabasının kasa önünde boşaltılmasına yardım etmesi, ödenecek miktar belli olduktan sonra parayı kasiyere vermesi istenebilir.
- İçeceği meyve suyu ya da sütleri kendi seçmesi için fırsat verilip karar verme becerisinin gelişmesine yardımcı olunabilir.
- Okumayı yeni yeni söken çocuğa iri yazılmış ve basit yazılar okutulabilir.
- Çocuğun yemek istediklerini söylemesi istenip bir menü oluşturulabilir. Çocukla birlikte markete gidilerek listedekilerin pişmesi için gerekli malzemeler temin edilebilir.
- Market listesi dolabın üzerine asılarak okul çağındaki çocukların isterlerse listeye ek yapması sağlanabilir.
- Alışveriş listesi çocuğa verilerek markette listedeki ürünleri bulması istenebilir.
- Basit aritmetik hesaplamalar yapması sağlanabilir. Örneğin “Bunun içinde kaç bisküvi var? Biz ailede kaç kişiyiz? Bu durumda her birimize kaç bisküvi düşüyor?”

E T K İ N L İ K L E R

Biz Şöyle Yapıyoruz

Siz de gündelik hayatın içindeki başka durumlar için yapılabilecek faaliyetlere ilişkin önerilerde bulunun.

Piknikteyken Yapılabilecek Faaliyetler

-
-
-
-

Eşyalarını Dolabına Yerleştirirken Yapılabilecek Faaliyetler

-
-
-
-

Bence Şunlara Dikkat Edilmeli

Günlük hayat içindeki eğitim fırsatlarından yararlanarak yapılacak etkinliklerde çocukların hangi gelişim özelliklerinin dikkate alınması gerekir? Örnektekiler gibi önerilerde bulunun.

Örnek:

- Yaşının dikkate alınmasını öneririm.
- Öğrenim gördüğü sınıf düzeyinin dikkate alınmasını öneririm.

-
-
-
-
-

DAHA FAZLA BİLGİ İÇİN...

Başka Ne Okuyabilirim, Hangi Eğitimlere Katılabilirim?

Bu kitaptan faydalandıysanız ve bu konuda daha fazla bilgiye ulaşmak istiyorsanız *Kaynakça* bölümündeki eserleri de inceleyebilirsiniz. Ayrıca AEP (Aile Eğitim Programı)'in diğer kitaplarını da okuyabilirsiniz ve bu kitapların içeriklerinin daha kapsamlı bir şekilde ele alındığı AEP eğitimlerine katılabilirsiniz.

1. Hayatın İlk Çeyreği (0-18 Yaş Gelişimi)
2. Evlilik ve Aile Hayatı
3. Aile Yaşam Becerileri
4. Çocuk ve Ergen Sağlığı

Hangi Kuruma Başvurabilirim, Kimlere Danışabilirim?

Aşağıda isimleri listelenen kurumlar bu kitabın konusuyla ilgili alanlarda faaliyet göstermektedir. Yardım almak istediğinizde bu kurumlarla bağlantıya geçip yetkililere danışabilirsiniz:

1. Okul rehberlik servisleri
2. Çocuk ve ergen odaklı çalışan terapi ve danışmanlık kurumları
3. Eğitim, aile ve çocuk odaklı çalışan sivil toplum kuruluşları
4. Yerel yönetimlere bağlı aile danışma merkezleri

Kitaplar ve AEP Hakkındaki Sorularınız İçin...

T.C.
Aile ve
Sosyal Politikalar
Bakanlığı

www.aile.gov.tr

Kaynakça

Bu ders kitabı, Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilen Aile Eğitim Programı (AEP) çerçevesinde aile bireylerine yönelik eğitimlerde kullanılmak üzere hazırlanmıştır. Bir “ders kitabı” oluşu sebebiyle okuma ve yararlanma kolaylığı göz önünde bulundurulmuş, öz ve sade bir ders kitabı oluşturulmasına çaba gösterilmiş, amaçtan uzaklaştırıcı niteliklerden uzak durulmaya çalışılmıştır. Hazırlayanların sundukları bilgi, görüş ve yaklaşımlar, gerek kendi yetişmeleri ve eğitimleri sürecinde yararlandıkları kişi ve eserlere, gerekse kitabın hazırlanmasında başvurulan aşağıdaki kaynaklara dayanmaktadır. Bu sebeple hazırlayanlar bu kitaba dolaylı katkıları bulunan kişi ve kaynakların her birine teşekkür ederler.

- Aycın, H. (2007). *Gözüğü*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Aycın, H. (2008). *Ahzan*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Aycın, H. (2009). *Nun*. İstanbul: İz Yayıncılık.
- Bartz, A. (2010). *What to do if your child is having behavior problems at school*. http://www.babycenter.com/0_what-to-do-if-your-child-is-having-behavior-problems-at-scho_63870.bc adresinden 01 Temmuz 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Bielenberg, K. (2008). *Surviving exams: A parents' guide*. <http://www.independent.ie/education/features/surviving-exams--a-parents-guide-1349027.html> adresinden 05 Ekim 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Cullinan, B. E. (1992). *Read to me: Raising kids who love to read*. New York: Scholastic Inc.
- Cüceloğlu, D. (2008). *Başarıya götüren aile: Sınav döneminde anne babalık*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Dietel, R. (2010). *Helping your child perform well on tests*. http://www.cse.ucla.edu/products/parents/cresst_HelpYourChildon-Tests_010804.doc adresinden 12 Ekim 2010 tarihinde edinilmiştir.
- Dilidüzgün, S. (1996). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Gökçen, F. Ç. (2004). *İlköğretime hazırlık: Çocuğum okula başlıyor*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Gümüşeli, A. İ. (2004). Ailenin katılım ve desteğinin öğrenci başarısına etkisi. *Özel Okullar Birliği Bülteni*, 2(6), 14-17.
- Günayer, H. Ş. (2007). *Eyvah! Çocuğum okula başlıyor*. İstanbul: Özgür Yayınları.
- Güner, O. (2006). *Hani okulu sevecektim*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Kuzgun, Y. ve Hamamcı, Z. (2007). *Ana-baba eğitim programları*. Ankara: Maya Akademi.
- McFadden, S. W. (2003). Consulting with parents of elementary school children. *Counseling and Human Development*, 36(3), 1-15.

- Sever, S. (2003). *Çocuk ve edebiyat*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Türk Dil Kurumu (2005). *Yazım kılavuzu*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- Türk Dil Kurumu (2009). *Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu.
- U.S. Department of Education Office of Communications and Outreach (2005). *Helping your child become a reader*. Washington: U.S. Department of Education.
- Uluğ, F. (2001). *Okulda başarı, etkili öğrenme ve ders çalışma yöntemleri*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Wyse, D. (2009) *Eyvah! Okul başladı*. İstanbul: Boyut Yayın Grubu.
- Yavuzer, H. (2000). *Eğitim ve gelişim özellikleriyle okul çağı çocuğu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (Ed.). (1999). *Ana-baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldırım, A., Doğanay, A. ve Türkoğlu, A. (2000). *Okulda başarı için ders çalışma ve öğrenme yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- . (1999). *Starting out right: A guide to promoting children's reading success*. Washington: National Academy Press.
- . (2010). *Connect with kids by volunteering at school/daycare*. <http://childcare.about.com/od/volunteerism/ht/parentvolunteer.htm> adresinden 15 Haziran 2010 tarihinde edinilmiştir.
- . (2010). *Curtin University*. <http://www.curtin.edu.au/curtin/dept/smec/iae> adresinden 25 Haziran 2010 tarihinde edinilmiştir.
- . (2010). *Families as educators*. <http://www.ace-leon.org/pdf/Family%20Literacy.pdf> adresinden 23 Temmuz 2010 tarihinde edinilmiştir.
- . (2010). *Find schools & after-care: Choosing a school for your child*. <http://www.ed.gov/parents/schools/find/choose> adresinden 03 Haziran 2010 tarihinde edinilmiştir.
- . (2010). *Helping your child through exams*. http://www.bbc.co.uk/schools/parents/helping_with_exams/ adresinden 28 Ağustos 2010 tarihinde edinilmiştir.
- . (2010). *Is your child having problems learning at school?* <http://www.roundtreeresources.com/school> adresinden 01 Temmuz 2010 tarihinde edinilmiştir.
- . (2010). *Learning disabilities*. <http://www.med.umich.edu/yourchild/topics/ld.htm> adresinden 15 Temmuz 2010 tarihinde edinilmiştir.
- . (2010). *My child's academic success: Taking a closer look*. http://www2.ed.gov/parents/academic/involve/schoolbox/booklet2/look_pg3.html adresinden 15 Haziran 2010 tarihinde edinilmiştir.
- . (2010). *Parenting children with learning disabilities: Tips for helping your child*. http://www.helpguide.org/mental/learning_disabilities_treatment_help_coping.htm adresinden 8 Temmuz 2010 tarihinde edinilmiştir.
- . (2010). *RIF's guide to choosing good books for children of all ages*. http://www.readingisfundamental.org/documents/us/choosing_books.pdf adresinden 10 Ağustos 2010 tarihinde edinilmiştir.

Teşekkür ve İzinler

Bu ders kitabı ile içeriğindeki bilgiler, Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü adına EDAM tarafından, titiz ve büyük bir çaba gösterilerek hazırlanmıştır ve belirli bir konunun veya konuların çok geniş kapsamlı bir şekilde ele alınmasından ziyade genel çerçevede bilgi vermek amacını taşımaktadır. Buna uygun şekilde, bu materyallerdeki bilgilerin amacı, profesyonel ve akademik bağlamda tavsiye veya hizmet sunmak değildir. Materyallerin ve içeriğindeki bilgilerin kullanılması sonucunda ortaya çıkabilecek her türlü risk okuyana ve kullanana aittir. Bu kullanımdan kaynaklanan her türlü zarara dair risk ve sorumluluk tamamen okuyan ve yararlanan tarafından üstlenilmektedir. Aile ve Toplum Hizmetleri Genel Müdürlüğü ve EDAM, söz konusu kullanımdan dolayı (ihmkârlık kaynaklı olanlar da dâhil olmak üzere) sözleşmeyle ilgili bir dava, kanunlar veya haksız fiilden doğan her türlü özel, dolaylı veya arızı zararlardan ve cezai tazminattan dolayı sorumlu tutulamaz.

Öneri ve eleştirileri için *Abdurahman Kılıç, Ahmet Duman, Alev Erkilet, Ali Murat Sünbül, Aliye Mavili Aktaş, Armağan Yıldız, Arzu Aslan, Arzu İçağasıoğlu Çoban, Aylin Nazlı, Ayten Eren Artan, Bahattin Acat, Belgin Temur, Birsen Zaimoğlu, Deniz Yücelen, Enise Akgül, Erdoğan Buhurci, Erkan Yaman, Erol Yıldırım, Esra Arslan, Fatih Kılıçarslan, Fazilet Yavuz, Ferhan Odabaşı, Funda Ozan, Halil Ekşi, Handan Karataş, Hilal Kuşçul, Huriser Oran, Hüseyin Bulut, Kahraman Uzun, Kemal Aslan, Kemal Gökcan, Mehmet Akif Karakuş, Mehmet Bahar, Mehmet Zeki Aydın, Meryem Gündoğdu, Mustafa Otrar, Müge Yukay Yüksel, Münir Binici, Necla Koytak, Neriman G. Karatekin, Nevin Meriç, Nevzat Tarhan, Nuran Tuncer, Nuray Sungur Oakley, Orhan Akınoğlu, Ömer Uğur Gençcan, Özlem Ünlühisarcı, Semir Güler Oğurtan, Serkan Kahyaoglu, Sevim Can, Seyfi Kenan, Seyhan Büyükoçkun, Şermin Külahoğlu, Ülfet Görgülü, Yusuf Alpaydın, Aileyi Koruma ve Destekleme Derneği, Anne ve Çocuk Eğitimi Vakfı, Ayışığı Derneği, Ayrımcılığa Karşı Kadın Hakları Derneği (AKDER), Çağdaş Aile Derneği, Diyanet İşleri Başkanlığı, GİKAP (Gökkuşluğu İstanbul Kadın Platformu), Kadından Topluma Eğitim Gurubu, Millî Eğitim Bakanlığı, Mutlu Aile Mutlu Çocuk Derneği, Mutlu Yuva Huzurlu Toplum Derneği, Psikolojik Rehabilitasyon ve Eğitim Programları Derneği, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, Türkiye Diyanet Vakfı Kadın Faaliyetleri Merkezi, YEKDER (Yaygın Eğitim ve Kültür Derneği)'ne teşekkür ederiz. Eserin hazırlanması sırasında fotoğraf ve çizimlerinin kullanımına izin veren aşağıdaki kişi ve kurumlara teşekkür ederiz.*

fotolia.com.tr: 8 Sandra Gligorijevic, 11 elisabetta figus, 19 Jacek Chabraszewski, 14 ElÄ©onore H, 18 Jasmin Merdan, 21 Jose Manuel Gelpi, 21 nosha, 24 Jozsef Szocs, 25 Yuri Arcurs, 28 JuliÄjn Rovagnati, 29 onnickx, 30 Hanik, 31 Andrey Stratilatov, 32 pressmaster, 34 WavebreakMediaMicro, 40 pressmaster, 41 Stuart Miles, 43 Pavel Losevsky, 46 David Davis, 47 Leah-Anne Thompson, 48 Tomasz Trojanowski, 52 diego cervo, 53 Andres Rodriguez, 54 Vladislav Gajic, 55 Lorelynn Medina, 56 Pavel Losevsky, 57 Jasmin Merdan

Getty Images: 13 JFB

Hasan Aycın: 6, 24, 38, 58 86

Bilgi için: ▶ www.aile.gov.tr
▶ www.aep.gov.tr

Ayşe Esra İşmen Gazioğlu

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünden mezuniyetinin (1990) ardından yüksek lisans (1993) eğitimini Marmara Üniversitesinde, doktora (1999) eğitimini İstanbul Üniversitesinde eğitim bilimleri alanında tamamladı. Doktora sonrası çalışmaları için New York Ackerman Family Therapy Institute’de bulundu.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde araştırma görevlisi olarak (1991) başladığı akademik yaşamına yine İ.Ü. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesinde aldığı görevlerle devam etti. İ.Ü. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde bölüm başkan yardımcılığı, İ.Ü. Kimsesiz Çocukları Koruma ve Araştırma Merkezinde müdürlük, İ.Ü. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümünde Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Ana Bilim Dalı Başkanlığı görevlerinde bulundu. Hâlen İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesinde öğretim üyesi, bölüm başkan yardımcılığı, yönetim kurulu ve fakülte kurulu üyesi görevlerini sürdürmektedir.

Parayla Satılmaz.

T.C.
Aile ve
Sosyal Politikalar
Bakanlığı

ISBN: 978-605-4628-31-5

9 786054 628315